

брой 3

юли-септември
2023РУСКАТА ПРОПАГАНДА
В БЪЛГАРИЯ **ОНЛАЙН**

В този бюлетин представяме активността, наративите и говорителите на руската пропаганда, разпространявана през третото тримесечие на 2023 г. В българските медии онлайн. Пропагандната вълна се надига още в началото на 2022 г., а през 2023 г. тя продължава да гържи високи равнища. Дисеминацията на нейните наративи се увеличава до 20 пъти. Увеличението се дължи, първо, на нови технологични решения¹ – най-вече формирането на Машина за дисеминация от сайтове-гъби, която усилва проникването на посланията ѝ в социални мрежи и в Google. Машината – това са над 370 анонимни псевдо-новинарски сайта с идентичен дизайн и съдържание, които всеки ден разпространяват средно между 3 и 7 статии с проруско съдържание и така често правят до над 2000 публикации дневно. Второ, променен е профилът на дисеминация на пропагандата – основните канали на руската пропаганда стават официалните говорители на Руската федерация. Това са Путин, Лавров, Песков, Захарова, Митрофанова и др., които буквално повтарят опорните ѝ точки чрез принадлежащия към тях речник. Като ефект се засилва рязко разпространението им, защото всички медии, български и световни, дори обективните, са длъжни да ги цитират. В България, наред с преводите от руски, наративите на Кремъл се тиражират и от редица родни говорители.

В настоящия бюлетин са анализирани общата пропагандна активност, дейността на Машината от сайтове-гъби, промяната на наративите и основните послания на (про)руската пропаганда от местни нейни говорители.

¹ ДОКЛАД: Руската пропаганда в българските медии онлайн (1.01 – 31.12.2022); Вж. <https://hssfoundation.org/4191/> [Accessed: 03.05.23].

<https://hssfoundation.org>

Екип:

Валентин Вълканов
(изследовател)

Вероника Димитрова
(изследовател, редактор)

Димитър Вацов
(изследовател)

Любомир Дончев
(изследовател)

Милена Якимова
(изследовател)

Веселин Праматаров
(графичен дизайн)

Подробна информация
за екипа и проектите
на ФСХИ на:

<https://hssfoundation.org>

ISSN 3033-0459

СЪДЪРЖАНИЕ:

Въведение	4
<i>Димитър Вацов</i>	
1.Обща пропагандна активност	
<i>Милена Якимова и Вероника Димитрова</i>	
2. Събития, теми, наративи от третото тримесечие на 2023 г.	8
А) Премахването на Паметника на съветската армия и предложението за нов национален празник.	10
В) Посещението на Зеленски в София.	12
С) Други теми	14
<i>Димитър Вацов</i>	
2. Машината от сайтове-гъби	17
А) Пиковите дни на Машината	17
В) Информацията от фронта	18
С) Другите публикации на Машината	19
<i>Валентин Вълканов</i>	
4.Говорителите на руската пропаганда в България	24
А) Говорител: РУМЕН РАДЕВ.	24
В) Говорител: КОРНЕЛИЯ НИНОВА.	25
С) Говорител: КОСТАДИН КОСТАДИНОВ.	27
D) Говорител: ПЕТЪР ВОЛГИН	28
E) Говорител: МАРТИН КАРБОВСКИ	30
5.Руската пропаганда във Фейсбук	32
А) Месец Юли	32
В) Месец Август	34
С) Месец Септември	36

Списание Мурзилка,
№12, декаври, 1925 г.

Въведение

В този брой на Бюлетина представяме активността, наративите и говорителите на руската пропаганда, разпространявана през третото тримесечие на 2023 г. в българските медии онлайн и в най-използваната социална мрежа у нас – Фейсбук.

Припомняме: Пропагандната вълна в България се надига десетина дни преди нахлуването на Русия в Украйна през февруари 2022 г., а през 2023 г. тя се усилва допълнително. Дисеминацията на руските наративи за последната година и половина се увеличава до 20 пъти и това се дължи, първо, на нови технологични решения². Формирана е Мрежа от сайтове-гъби около Агенция „Блиц“ – наричаме я Машината. Машината – това са над 370 анонимни псевдо-новинарски сайта с идентичен дизайн и съдържание, които всеки ден разпространяват средно между 3 и 9 експлицитно пропагандни проруски статии. Тези сайтове тиражират стотици пъти всяка единична статия и допълнително водят до проникването на посланията в социалните мрежи.

Второ, след началото на пълномащабната война е променен профилът на дисеминация на руската пропаганда – основните нейни канали стават официалните говорители на Руската федерация. Това са Путин, Лавров, Песков, Захарова, Митрофанова и др., които буквално повтарят опорните точки чрез принадлежащия към тях речник. Като ефект се засилва рязко разпространението им, защото всички медии, български и световни, дори обективните, са длъжни да ги цитират. В България, наред с преводите от руски, наративите на Кремъл се тиражират и от редица родни говорители, сред които и водещи политици. Българските проруски говорители на официални позиции използват само някои от елементите на руския пропаганден пакет и най-често се опитват да ги перифразират „със свои думи“.

В настоящия бюлетин са анализирани общата пропагандна активност през тримесечието, промените в наративите спрямо предходните тримесечия, дейността на Машината от сайтове-гъби, основните послания на избрани местни проруски говорители (Радев, Нинова, Костадинов, Карбовски, Волгин), както и пропагандните публикации във Фейсбук с най-много интеракции.

Накратко – през периода юли-септември 2023 г. автоматизираната система за медиен мониторинг SENSIKA³ засича 93 792 публикации онлайн. Това означава, че средно по 1020 публикации дневно възпроизвеждат ключовите фрази на руската пропаганда. Наблюдаем е стандартен общ спад в медийната активност през почивния сезон. При изолiranje на сайтовете-гъби остават само 16 299 публикации, тоест Машината от сайтове-гъби формира около 83% от общата пропагандна активност.

От своя страна в наративите на пропагандата не се наблюдават съществени измествания. Акцентите от тримесечието са:

2 ДОКЛАД: Руската пропаганда в българските медии онлайн (1.01 – 31.12.2022); Вж. <https://hssfoundation.org/4191/> [Accessed: 6.11.23].

3 <https://sensika.com/> [Accessed: 28.10.2023 г.]

- ▶ Чрез **критики на западния колониализъм** привличане на левите социални и политически субекти към проруски позиции;
- ▶ Тезата, че, **съпротивлявайки се на руската агресия, Киев извършва геноцид срещу украинския народ**;
- ▶ Описване на идеята за **демонтажа на Паметника на съветската армия (ПСА) като „отродяване от историята“** и **сравняването на ПСА с „Шипка“**;
- ▶ **Приравняване на евроатлантици и критици на войната с фашисти и неонацисти.**

И докато пропагандата все повече се вклинява в българския политически дебат и се превръща в рамка за осмисляне на локални процеси, тя прониква дълбоко и във Фейсбук, най-използваната социална мрежа в България. Част от публикациите, обвързани с локални събития – като негативното отразяване на демонтажа на Паметника на съветската армия и на предложението на редовното правителство за смяна на националния празник, – се радват на множество интеракции. Пропагандни проруски послания се вклиняват и в попкултурата – с песните на Владислав Славоу и с носталгията към социализма, например.

Машината от сайтове-гъби продължава да се развива – от една страна, настъпва промяна в тематичните ѝ блокове – информацията от фронта отстъпват като брой материали пред коментарните текстове. Информацията от фронта също така започват да изглеждат по-балансираны, редувайки руски и украински източници. Често те обаче смесват източниците в една статия и така предизвикват абсурди – например не е ясно кой е „врагът“ и кои са „нашите“. Редуването на източници внушава, че руската гледна точка е равностойна на украинската и западната. Това означава, че машината се пренастройва от „пряко облъчване“ към „дълбока оран“: трябва да се посеят семената на руската гледна точка дори и у онези читатели, които не ѝ вярват. Директната руска пропаганда пробива през коментарните материали – чрез цитиране на специално подбрани **западни анализатори, които критикуват Запада и хвалят Русия** – пропагандата е представена като вътрешна критика; чрез представянето на Зеленски като слаб и снишен в противовес на Путин, Песков, Лавров и Мегведев, които заплашително размахват пръст на Запада; при коментарите за България сайтовете-гъби също започват да рециклират пропагандни наративи, но това става предпазливо, най-често чрез цитиране на политици.

Българските проруски говорители – Румен Радев, Корнелия Нинова, Костадин Костадинов, Мартин Карбовски и Петър Волгин, които системно следим – също са активни през изследвания период. **Те единогласно се противопоставят на предоставянето на боеприпаси на Украйна по общата инициатива на ЕС.** Но прокарват руски тези и по други теми: **санкциите вредят на ЕС и България; законът за домашното насилие ще доведе до „продажба на душите на българските деца“; „народът“ е срещу евроатлантиците относно влизането в Еврозоната**; и пр. Някои от тях устойчиво провеждат **аналогията между евроатлантици и фашисти.**

Димитър Вацов

1. Обща пропагандна активност

В бюлетина предлагаме данни за третото тримесечие на 2023 г. за над 8 000 сайта и блога на български език. Следим руската и проруската пропаганда в тях по ключови думи.

През третото тримесечие на 2023 г. по общия ни списък с ключови думи⁴ автоматизираната система за медийен мониторинг SENSIKA⁵ идентифицира 93 792 публикации, които ги съдържат. Те са разпределени във времето, както следва:

Графика 1. Публикации, съдържащи ключовите думи (1 юли – 30 септември 2023 г.)
В синьо е общата пропагандна активност, в зелено – публикациите без машината от сайтове-гъби.

Средно по 1020 публикации дневно възпроизвеждат ключовите фрази на руската пропаганда. Наблюдаем е стандартен общ спад в медийната активност през почивния сезон. От 93 792 публикации за тримесечието на български език, съдържащи ключовите думи, ако изолираме сайтовете-гъби от измерването, за третото тримесечие остават само 16 299 (Графика 1). Така остават средно дневно 177 публикации за целия български интернет без Машината. Машината от сайтове-гъби формира 83% от пропагандното разпространение, докато на всички останали сайтове се пада 17%.

Припомняме: Машината – това са вече над 370 анонимни сайта с почти идентичен дизайн и с еднакво съдържание (публикуват едни и същи статии). Сайтовете-гъби

4 Виж точния списък с ключови думи на: <https://hssfoundation.org/wp-content/uploads/2022/06/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4-%D0%A0%D1%83%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0-%D0%92%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0-%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82.pdf> [Accessed: 28.10.2023 г.]

5 <https://sensika.com/> [Accessed: 28.10.2023 г.]

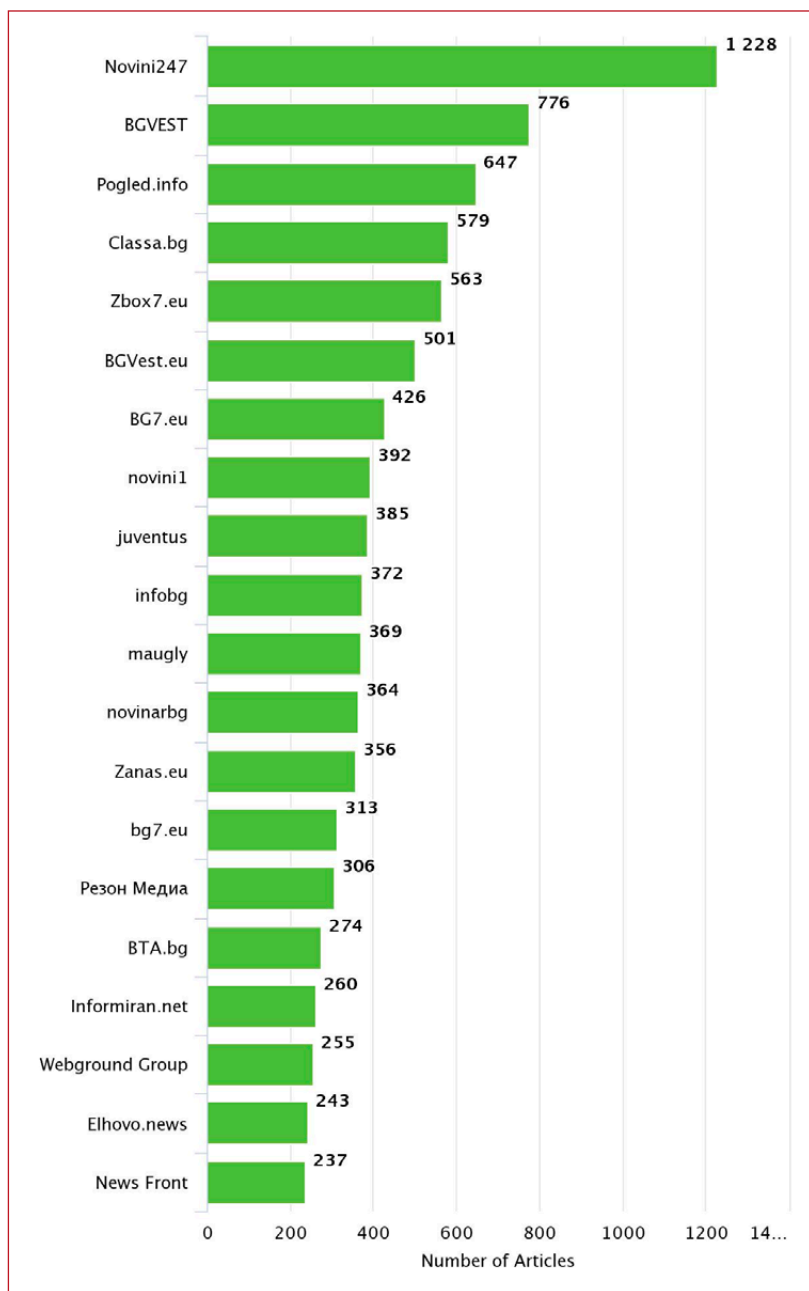
най-често препечатват материали от Информационна агенция „Блиц“ и заедно с „Блиц“ те формират обща мрежа за влияние. Вероятно те са обвързани и с платформата Share4Pay, която системно бива рекламирана от същите тези сайтове и която предлага заплащане за споделяне в социалните мрежи на материали от готови сайтове. Оттук напълно обосновано е допускането, че за всеки сайт-гъба стои потребител, който има ангажимента да споделя публикациите му.

Машината не публикува само пропагандно съдържание. За тримесечieto ботовете на Машината са направили общо над 7 милиона публикации (по-точно: 7 082 075 статии).

Т.е. сайтовете-гъби правят средно на ден по почти 77 000 публикации като в пикови дни тяхната активност надминава 100 000 препечатки на ден. Останалите статии, публикувани от сайтовете-гъби, дават информация или коментират спортни събития, сензации, здравни проблеми и дори неутрално представят политически новини. Това показва, че Машината от сайтове-гъби е основана на бизнес модел и е ориентирана към печалба и отвъд пропагандната дисеминация.

◀ А ето и топ-20 на медиите, които разпространяват руска пропаганда в изследвания период.

Няма изненади спрямо предните тримесечия. Водач по брой препечатки е агрегаторът Novini 247. В класацията влизат няколко добре познати руски или експлицитно проруски пропагандни канала: „Поглед инфо“, News Front, Classa.bg и Informiran.net. Без да е пропагандна медия, в класацията на 16-то място попада и БТА: обяснението е просто – БТА е длъжна да следи международния информационен обмен и да цитира руските официални говорители, които са и основни разпространители на пропагандния език. Все пак най-сериозен кумулативен ефект дават сайтовете-гъби от Машината – в класацията са разпознаваеми госта от техните основни домейни: BGVEST/BGVest.eu, zbox7.eu, BG/bg7.eu, maugly, Zanas.eu.

Графика 2. Топ-20 медиите според броя статии, съдържащи ключовите думи

Милена Якимова и Вероника Димитрова

2. Събития, теми, наративи от третото тримесечие на 2023 г.

ФХСИ мониторира основните наративи на руската пропаганда онлайн, прокарвани от две медии с живи хора – „Поглед инфо“ и „Гласове“. Цитирани са и групи, обвързани с тях канали – „Класа“, „Лентата“ и пр. Основната цел е да се проследи какви измествания се наблюдават в наративите, както и как руската пропаганда навлиза в България за рамкиране на локални събития. Акцентите от тримесечието са:

- ▶ Привличането на левите социални и политически субекти чрез критиките на западния колониализъм;
- ▶ Киев извършва геноцид срещу украинския народ;
- ▶ Описването на идеята за демонтажа Паметника на съветската армия (ПСА) като „отрочяване от историята“ и сравняването на ПСА с „Шинка“;
- ▶ Приравняването на евроатлантици и критици на войната с фашисти и неонацисти.

Периодът юли-септември 2023 г. не оправдава очакванията за лятно затишие. Една от причините вероятно е активизирането на официалните говорители: Лавров, Захарова, Песков, Мегведев (основният отговорник по ядрените заплахи) след метежа на Пригожин. Руското общество в тези изказвания е представено като солидарно и стабилно⁶. А впоследствие тези наративи се пренасочват към унищожаването на украинска (и западна) бойна техника, одобрението на Путин в Руската федерация⁷ и положителни оценки на икономическата ситуация в Русия⁸. И докато Русия е в подем, единството и силата на САЩ и ЕС се разпадат⁹, а с това подкрепата за Украйна започва да изглежда проблематична. Основната вече по-релефно очертаваща се нова тенденция е геостратегическата линия **да се грои западният колониализъм**, с което да се приласкават левите социални и политически субекти в либерално-демократичния свят (временно отблъснати в първите месеци на войната) отново да обвържат лявото с проруското – долу колониализма!

6 <https://trud.bg/%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%B8%D0%BD-%D1%81%D1%80%D0%B5%D1%89%D1%83-%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D1%81%D0%B5-%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%B8-%D1%85%D0%B8%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D0%B0/> [Accessed: 25.09.23].

7 https://glasove.com/public_html/novini/doverieto-na-rusnatsite-kam-putin-nadhvarlya-77 [Accessed: 25.09.23].

8 https://glasove.com/public_html/ikonomika/ruskata-ikonomika-mozhe-da-se-vazstanovi-ot-udara-na-sanktsiite-oshte-dogodina; https://glasove.com/public_html/biznes/standard-end-puars-promishlenoto-proizvodstvo-v-rusija-uskoryava-tempa-si-na-rastezh [Accessed: 25.09.23].

9 Европа е описана от Румен Петков като Вкарана в предната линия на войната, иницирана от САЩ. Самият Путин налага тезата за „самоубийствената забуба на независимост от страна на европейските политици“. За САЩ виж. https://glasove.com/public_html/novini/pouchvane-na-cnn-mnozinstvoto-ot-amerikantsite-sa-protiv-poveche-amerikanska-pomosht-za-ukrayna; [Accessed: 25.09.23].

Освен за подновяване на флирта с левицата тази нарративна нишка се използва, когато се хвалят позиции на официален Китай или на официален Иран – под името мултилатерализъм. Тезата за колониализма е противопоставена на тази за многополюсния свят – най-често Русия, Китай и Индия са представени като конкурентни на „хегемона“ – САЩ¹⁰; те са носители на „световната стабилност“. Тезата е претопляна и през срещи на високо равнище, при които официални руски лица биват широко отразявани. Това са: срещата на БРИКС¹¹ с африканските държави; форуми, свързани с Африка и Латинска Америка („лидерите на страните от „Златния милиард“, конференция „Русия – Латинска Америка“¹²; форумът Русия – Африка); Вкл. и в директни интерпретации на Путин – като конкуренти на хегемона, който провежда неоколониална политика. Различни събития също позволяват да се подхване антиколониалната реторика – военният преврат в Нигер е представен като битка за деколонизация. Позицията на Русия е на империя от друго тесто¹³ – тя помага на народите в битката им за деколонизация. Но докато Африка се опитва да се отърве от „западния колониализъм“¹⁴, ние заемаме нейното място¹⁵. Тезата за колониализма е използвана и срещу ключови европейски държави, като Франция, критикувани в лицемерие – Франция настоява за демокрацията в Нигер, но не прави нищо за икономическата ситуация в страната и се възползва от нея като основен доставчик на уран¹⁶. Дори самият Костадин Костадинов пита – „защо няма нигерски знаменца по профилите“¹⁷ на „жълтопаветните мизантропи“.

Друга относително новоразвиваща се опорка през периода е твърдението на кремълските говорители, преведжани и публикувани в „Поглед инфо“ и „Гласове“, че **с контра-настъплението Киев извършва „геноцид срещу украинския народ“**. Тя се закача към вече отработените и леко зациклящи твърдения за провала на контранастъплението (то е монотонно представяно като неуспешно, а жертвите според оценките на „западни медии“ са огромни¹⁸, духът на войниците е нисък според разкази на „очевидци“¹⁹, западната военна техника е унищожена и пр.). Наративът за провала на контранастъплението продължава с внушението за рухване на очакванията на „колективния запад“ и готовност да се откаже от Украйна. Само че при твърде продължителния период на оповестяването на провала на контранастъплението, то очевидно продължава²⁰. Затова сега бива снабдено с опорката за геноцида срещу собствения народ. Тук следва да се подчертае и друг подход, който подсилва този наратив – това са репортажи за нанесени щети на руска територия, подсилващи мнението, че войната трябва да се води на украинска територия. Част от описаните „руски територии“

10 https://glasove.com/public_html/novini/van-i-v-moskva-kitay-e-gotov-da-raboti-s-rusiyaza-formiraneto-na-mnogopolyusen-svyat [Accessed: 25.09.23].

11 <https://glasove.com/na-fokus/briks-opit-za-kolektivna-geopoliticheska-emantsipatsiya> [Accessed: 25.09.23]; https://glasove.com/public_html/novini/putin-briks-se-protivopostavyva-na-neokolonialnata-politika-i-opitite-za-hegemoniya-v-sveta; https://glasove.com/public_html/ikonomika/dilma-rusef-bankata-na-briks-iska-da-namali-zavisimostta-ot-dolara-shte-otpuska-zaemi-v-mestni-valuti [Accessed: 25.09.23].

12 <https://pogled.info/svetoven/putin-stranite-ot-zlatniya-miliard-eksploatirat-tselya-ostanal-svyat.161104> [Accessed: 25.09.23].

13 <https://pogled.info/svetoven/dekolonizatsiyata-kato-prikritie-za-kolonizatsiya.160362> [Accessed: 25.09.23].

14 https://glasove.com/public_html/na-fokus/kolonializmat-e-zhiv-zapadat-iztochva-afrika-a-niger-se-bori-za-svovaya-svoboda-i-badesheto-na-detsata-si [Accessed: 25.09.23].

15 https://glasove.com/public_html/vashite-glasove/chitateli-na-glasove-may-shte-ima-povsemesten-afrikanski-maydan [Accessed: 25.09.23].

16 https://glasove.com/public_html/komentari/makron-mnogo-go-e-grizha-za-niger-ottam-frantsiya-vzima-13-ot-neobhodimiya-uran-a-290-detsa-umirat-ot-glad-vseki-den [Accessed: 25.09.23].

17 https://glasove.com/public_html/novini/kostadinov-zashto-nyama-nigerski-znamentalsa-po-profilite-plach-za-nigerskite-detsa-i-prizivi-za-voenna-pomosht-ot-rodnite-zhaltopavetni-mizantropi [Accessed: 25.09.23].

18 https://glasove.com/public_html/na-fokus/bbc-zagubite-na-ukrayna-rastat-vseki-den-grobishtata-sa-prepalneni; https://glasove.com/public_html/na-fokus/vashington-post-spored-amerikanskoto-razuznavane-ukrayna-nyama-da-uspee-da-postigne-osnovnata-tsel-na-ofanzivata; <https://glasove.com/intervyuta/ukrainski-voinitsi-pred-kiev-post-duhat-ni-e-mnogo-nisak-za-vseki-100-metra-zemya-gubim-4-5-mazhe-hvarlyat-ni-napred-kato-meso>; https://glasove.com/public_html/komentari/symur-harsh-tsru-e-predupredilo-blinken-che-kontraofanzivata-na-kiev-shte-se-provali [Accessed: 25.09.23].

19 https://glasove.com/public_html/na-fokus/razkaz-na-edin-polyak-ot-ukrayna-veche-nyama-hora-koito-da-se-biyat-choveshките-zagubi-sa-ogromni-zapadnata-tehnika-gori-kato-klechki-za-zabi [Accessed: 25.09.23].

20 https://glasove.com/public_html/novini/putin-ukrainskata-kontraofanziva-se-provali [Accessed: 25.09.23].

обаче са места в новообявените републики, например – Донецк. В тази посока върви и изказването на Мария Захарова, че ударите по кримския мост и Крим са „диверсия“ – диверсията е престъпление срещу държавата. И също да се добави, че украинските атаки се представят като тероризъм срещу цивилното население²¹.

Пропагандата налага преописание на редица български събития, спрямо своите опорни точки. Воденето на политически борби през пропагандни тези подпомага наративите да се настаят дълбоко в общественото съзнание.

А) Премахването на Паметника на съветската армия и предложението за нов национален празник

Едни от първите събития, които провокират пропагандата да се адаптира към вътрешнополитически теми, е премахването на Паметника на съветската армия (ПСА) и предложението за нов национален празник. Основната логика е да се прокара верига на еквивалентност между ПСА и Шипка и да се внуши, че който е срещу ПСА унищожава историята. Тази линия минава между поредица от събития, основно свързани с битката за и срещу ограждането и предстоящия демонтаж на ПСА; от друга страна – с предложението да се замени 3 март като национален празник с 24 май. Двете теми стоят сято и в изказване на посланичката на Руската федерация – идеята за промяна на националния празник се превръща в основание за Митрофанова да повтори една от ключовите опорки на пропагандата: българските политици са „продажни кукли на конци“, които „се опитват да отменят всичко руско“, да „пренапишат“ историята и да демонтират Паметника на съветската армия²². Идеята за промяна на националния празник също така е представена като нелегитимна спрямо обществените нагласи²³.

Веригата на еквивалентност, която се опитват да създадат и утвърдят местните говорители на кремълските опорни точки, е: помощ за Украйна=безродничество=унищожаване на ПСА=оплюване на роженския пилон=атака срещу ПСА=отричане на Шипка= „отричане на историята“ (неизказаното в повечето случаи, като изключим прямотата на Карбовски, което споява тази верига е „отродиха ни от Русия“). Правят се опити за създаване на верига на еквивалентност ПСА-Шипка (който отрича ПСА, отрича и Шипка, а значи отрича историята). Това е територия на Румен Радев, той опитва тази интерпретация най-напред на 14 юли, а след това на 6 септември.

Съвсем накратко ще проследим един събитийен низ, в който се ковеше тази верига. Август като цяло е безинтересен до обявяването на ПСА за частна държавна собственост и предстоящото му преместване. Последва палатков лагер на „Левицата“ и „Възраждане“, а всичко се разгорещи, след като привърженици на „Левски“ издигнаха табела „демонтаж“, хвърлиха димки и счупиха благодарствената плоча на монумента. Последваха изказвания на Костадинов и съответно – присмех от запалковците. Но Скабеева се активира и каза, че България е Украйна 2.0²⁴; преди нея в „Лентата“ Карбовски написа бащинско поучение до „момчетата“, а след това публикува втори текст – че и

21 https://glasove.com/public_html/na-fokus/zhak-bo-ukraintsite-si-chupyat-zabite-v-ruskata-otbrana-atakite-im-s-dronove-sreshu-mirni-zhiteli-sa-terorizam [Accessed: 25.09.23].

22 https://glasove.com/public_html/novini/mitrofanova-s-porachkov-entusiazam-balgarskite-polititsi-se-opitvat-da-otmenyat-vsichko-svarzano-s-rusiya [Accessed: 25.09.23].

23 https://glasove.com/public_html/novini/galap-blizo-70-ot-balgarite-ne-podkrepyat-smyana-na-3-mart-s-24-may [Accessed: 25.09.23].

24 https://blitz.bg/obshtestvo/top-tv-ruska-zhurnalistka-blgariya-se-prevrshcha-v-ukrayna-2_news970762.html [Accessed: 25.09.23].

В Украйна „така се започна“:

Пиша кратко, защото знам, че не четете много. Момчета от „Левски“, днес вие направихте ясна заявка и покана за гражданска война. [...] Но трябва да знаете едно – стане ли традиция да се чупят и махат паметници, само защото някой е платил за това, ако се маха паметта и спомена, защото някой е силен тия дни, ако това се прави по поръчка отвън – трябва да знаете, че след ПСА ще падне Цар Освободител. После ще падне Шипка. А след Шипка ще падне и Левски.²⁵

Велислава Дърева продължава на 11 септември 2023 г. като изравнява евроатлантизъм с отричане на съветски паметници и съответно с нацизъм и отправя посланието, че който иска премахване на съветски паметници е неонацист и отрича фашизма. Така буквално произнася тъжгеството евроатлантизъм-нацизъм:

В поредния пристъп на „декомунизация и герусификация“ бандеровците изхвърлиха на боклука паметната плоча на Фучик в Киев. [...] Пред Братската могила и Паметника на Червената армия, в подножието на Альоша, вилнеят неонацисти. Освирепели диваци и варвари. Кланят се на черната мраморна стена, на която са написани имената на убийците на Гео Милев, Йосиф Хербст, Никола Вапцаров, на Ястребинчетата и на още над 300 български деца, погубени от фашизма. Тази гавра няма край.

Някога нацистите са нямали насита да разстрелват, да бесят, да гилотинират живите антифашисти. Днес неонацистите нямат насита да убиват убитите вече антифашисти.

Най-напред ги похулиха, взривиха техните паметници, поругаха техните гробове, оскверниха тяхната памет и гибел, обявиха ги за престъпници и ги осъдиха като престъпници. После ги изчегъртаха от времето и от паметта, и ги осъдиха на забвение, и ги захвърлиха в канавката на историята, все едно не ги е имало.

Едно убийство без край и насита. Каква страст! Каква мъст!

В името на „евроатлантическите ценности“.

Единствената „евроатлантическа ценност“ се оказа неонацизмът.

Четвъртият райх прекрачи прага на времето.²⁶

Тук ще завършим с още една публикация на Велислава Дърева, макар да е свързана със сайта „Миротворец“, защото **в нея още веднъж проличава желанието да се наричат критиците на войната – нацисти или фашисти:**

Достатъчно е журналист от която и да е държава да напише, че няма война „Русия-Украйна“; че това е война на „цивилизования“ Запад срещу Русия; че това е прокси война и проксито е Украйна; че режимът в Киев има неонацистка философия, идеология, политика и практика; че „цивилизованият“ Запад крепи, легитимира, финансира и въоръжава един неонацистки режим без да му пука за някаква си Украйна. Че „цивилизованият“ Запад обяви укронацистите за най-първи човеколюбци и пазители на евроатлантическите ценности. Че в крайна сметка войната срещу Русия е война срещу Европа. А Европа се самоубива за кефа на САЩ. И от Европарламента ехти бандеровския възглас „Слава Украине!“... Остава само евродепутатите да изпружат ръце в нацистки поздрав!

²⁵ <https://www.lentata.com/otklonyavane-na-pokana-za-grazhdanska-voyna> [Accessed: 25.09.23].

²⁶ <https://pogled.info/avtorski/Velislava-Dareva/zhurnalstat-i-glutnitsata-80-godini-ot-gibelta-na-yulius-fuchik.160370> [Accessed: 02.10.23].

Напишете това и Влизането ви в „Чистилището“ е гарантирано. Аз го пиша от 2014 г.²⁷

В) Посещението на Зеленски в София

Друго ключово събитие, което кара родни и руски говорители и рупори да заговорят единогласно, е посещението на Зеленски в София на 6 юли 2023 г. Сцената е предварително подготвена чрез интерпретация на ръководителя на Делегацията на българските социалисти в ЕП – Петър Витанов, който твърди, че не му се иска да вярва, че Зеленски може да поиска помощ с ПВО и също така – да закупи реакторите от АЕЦ Белене²⁸. Преди визитата се нагнетява напрежение около две теми – предоставянето на оръжие и продажбата на реакторите и в други публикации²⁹. На самата дата, 6 юли, организаторите на походите за мир и неутралитет се стягат за протест пред МС заради събитието. По повод посещението на Зеленски в България „Поглед инфо“ прокарва двете основни линии директно от руската теза, изказана от Лавров: посещението цели въвличане на още гържави в конфликта; и усвоената за вътрешнополитическа употреба теза, че България си загуби суверенитета. Преди накратко да ги демонстрираме, нека споменем, че след като очевидно нищо със суверенитета на България не се промени след визитата на Зеленски и срещата с президента Румен Радев, който от най-високо изказва притеснения за суверенитета на България, ако помага на Украйна, след първоначалното опело за българския суверенитет този мотив затихна (поне временно).

Но за първоначалната реакция на родните говорители на кремълската гледна точка срещата на Радев със Зеленски си струва да се прочете текста на Велислава Дърева в „Ново време“, препечатана в „Поглед инфо“:

...низостта на т.нар. „българска демократична общност“, която не е нито българска, нито демократична, нито е общност. А глутница слуги, провъзгласили се за пророци, за господари, за елит. Фалшив елит, горд в своята мерзост и нищета. Мерзост духовна, нищета нравствена. И кощунствена. Това е Величието на „избраните люде“, обсебени от своите комплекси, мании, фобии и патологии“, „парадът на слугите“, които истеризират, защото се крият от това, че войната не започна на 24.2.2022 г. Войната започна с финансиран от САЩ неонацистки държавен преврат на 22.2.2014 г. И продължава 9 години и 7 месеца.³⁰

Впоследствие отново тезата за загубата на суверенитет ще бъде подхваната синхронизирано по две предварително подготвени линии – предоставянето на оръжия и продажбата на ядрените реактори за Белене. Така Иво Христов, понастоящем евродепутат, Мария Захарова, говорителката на Лавров, коментират събитието в този интерпретативен ключ.

27 <https://pogled.info/avtorski/Velislava-Dareva/dosie-smartotvoretz.158920> [Accessed: 02.10.23].

28 https://glasove.com/public_html/novini/petar-vitanov-po-vazhno-ot-poseshteniето-na-zelenski-e-negovoto-sadarzhanie [Accessed: 02.10.23].

29 https://glasove.com/public_html/novini/posreshstame-zelenski-sas-speshno-reshenie-za-oshte-orazhiya; https://glasove.com/public_html/novini/naprezhenie-v-parlamenta-zaradi-proekt-za-prodazhba-na-oborudvane-za-aets-belene-na-ukrayna; https://glasove.com/public_html/novini/ninova-iskame-ostavkata-na-tagarev-vreden-e-za-natsionalnata-sigurnost

30 <https://pogled.info/avtorski/Velislava-Dareva/zelenski-i-praidat-na-demokratichnata-obshtnost.158186> [Accessed: 02.10.23].

Иво Христов внушава, че Зеленски е новият гържавен глава на България, назначен „отвън“, и че предоставянето на Военна помощ и продаването на реакторите за Белене въвлеча България във война:

България има нов, назначен отвън гържавен глава, който пристигна с българския правителствен самолет, за да пожъне васална подкрепа от управниците на територията, да получи оръжие и да отнесе ядрените ни реактори. След век и половина съществуване днес се прощаваме с илюзията, че сме държава. Церемониите по прощаването ще се състоят пред портретите на възрожденците, които висят по стените от двете страни на „Дондуков“.³¹

Тезата за загубата на суверенитет е претоплена чрез продаването на ядрените реактори за Белене чрез директна руска интерпретация. Мария Захарова споделя пред Карбовски – даването на ядрените реактори за Белене, значи загуба на суверенитет. Карбовски бърза да го напише и със свои думи:

Националният интерес е изяждан тези дни с часове, не с дни и години, както сме свикнали. И както беше при други правителства. Все едно извънземното, което смучеше български сокове премина в турбо режим. Понеже е забранено да наричаме този процес със стари названия, време е да го наречем „българофагия“. Изведнъж, за часове решиха, че няма да се прави АЕЦ Белене и ще продават до месец оборудване, което може да произвежда енергия.³²

А сега едно кратко отклонение, преди да продължим по темата – какво означава суверенитет по руски, защото, казвали сме го, пропагандните суверенитети всъщност са гва като костенурките в притчата за набъгването между заека и костенурката: единият е за империята, а другият – за сателитите. По въпроса за сателитите видяхме – той се губи с всяко откачане от Русия. Но какво е за империята? На 27 юли „Поглед инфо“ публикува новата програмна реч на Дугин „Часовникът на историята показва часа на патриота“ със специфичното деспотско разбиране за суверенитет. Патриотът е онзи, който е лоялен на царя, а за да се пази лоялността към царя от време на време трябва да се избиват боляри и те знаят, че това им е работата, за която приживе са възнаградени с положение и имане.³³

Връщаме се към отразяването на визитата на Зеленски и постигнатите споразумения. Карбовски продължава, наричайки Зеленски ПР-проект-чудовище³⁴. Отдавна вече са изоставени опитите да се прикачи към Зеленски етикетът „комедиант“, а във връзка с визитата му Карбовски даже официално погребва етикета (за сметка на това, че Зеленски е ПР-проект-чудовище). Звезда на „ресторанта България“ (заради метафората, че политиците ни са сервитьори). Статията претопля заплахата, че ще запристигат повиквателни (разбирай за фронта). Метафората за сервитьорите е относително устойчива и присъства и в други текстове³⁵.

Коментар на събитието дават още – Костагин Костагинов, Борислав Гуцанов, Илияна Йотова, Александър Маринов, Корнелия Нинова и др. Костагинов твърди, че посещението на Зеленски не е желано от българските граждани³⁶, а депутатът от БСП – Бо-

31 https://glasove.com/public_html/novini/ivo-hristov-zelenski-doyde-za-da-pozhane-vasalna-podkrepa-proshtavame-se-s-ilyuziyata-che-sme-darzhava [Accessed: 02.10.23].

32 <https://svobodnoslovo.eu/bulgaria/balgarofagi/112843> [Accessed: 02.10.23].

33 <https://pogled.info/svetoven/russia/aleksandar-dugin-chasovnikat-na-istoriyata-pokazva-chasa-na-patriota.158758> [Accessed: 02.10.23].

34 <https://www.lentata.com/zelenski-zvezdata-na-restoranta-12> [Accessed: 02.10.23].

35 <https://www.lentata.com/ako-ministrите-byaha-blgari> [Accessed: 02.10.23].

36 https://glasove.com/public_html/novini/vazrazhdane-predotvratihme-poseshtenieto-na-zelenski-v-narodnoto-sabranie

рислав Гуцанов определя въвличането във военен конфликт на България като „реална заплаха“, Александър Маринов казва, че срещата е „капан“ за президента³⁷. В деня след визитата вицепрезидентът Илияна Йотова заявява, че правителството се опитва да скрие нещо от българите – поетите ангажименти към Украйна. Събитието е интерпретирано също като „победа за Украйна“ и „загуба за България“ – по думите на Корнелия Нинова. Загубата е свързана, от една страна, с енергийната независимост на България, от друга, с разделението на обществото³⁸. Публикувани са статии, посветени на АЕЦ Белене³⁹, на Кузман Илиев от „Труд“ и на Явор Куюмджиев, в които продажбата на реакторите се разглежда като грешка.

Изказването на Соломон Паси за украинския Левски дава допълнително гориво за отразяващите визитата в кремълски интерпретативен ключ: светотатство, да го заплюем: гавра с паметта и делото на Левски⁴⁰. А който говори за забрана на партията, пунала антисемитски колаж с образа на Паси, той е фашист⁴¹ (оригиналната публикация е в „Лентата“). Карбовски и Дървева са основни гласове в заклемяването във фашизъм.

В този случай виждаме как родните пропагандисти, окопитили се след началото на войната, започват да действат синхронизирано и с предварителна подготовка на интерпретациите на събитието.

Родните пропагандисти обаче не агресират събитията от следващия ден, когато с посещението си в Турция, Зеленски договаря с Ердоган връщането на пленените командирани от полка Азов. Руските пропагандисти обаче трудно го преглъщат и гromят предателството на Ердоган, за което, призовават, трябва да се отмъсти.

С) Други теми

Вътрешнополитическите употреби на кремълска пропаганда продължават с коментари на поредицата от икономически действия на правителството и парламентарното мнозинство и следващите ги протести – на зърнари, миньори, енергетици: спирането на дерогацията за внос на руски петрол и отнемането на концесията на пристанище Росенец от Лукойл; възстановяването на вноса на зърно от Украйна. Тук няма особена иновативност, тезата е, че това е загуба на суверенитет и независимост, а протестиращите срещу тези противонародни мерки остават нечути от политиците и българинът лесно се купува – досущ като туземец, обещаващ му 36 заплати и спира да протестира. С две думи каквото имаше свястно българско – Лукойл, Белене, зърно, левове – убиха го сервитърите-продажници, редовната власт⁴². Следва да се отбележи, че пропагандата, освен че вече значително разчита на българските си говорители, се осланя и на вътрешните критици на Европейския съюз – това са гласове от Унгария, Полша и Словакия. Най-силно тези гласове се забелязват при подготовката на темата за вноса на украинско зърно – това са страните, които са от-

[Accessed: 02.10.23].

37 https://glasove.com/public_html/novini/prof-aleksandar-marinov-denkov-naredi-na-radev-da-se-sreshtne-sas-zelenski-beshe-kanan [Accessed: 02.10.23].

38 https://glasove.com/public_html/novini/korneliya-ninova-zelenski-specheli-ot-vizitata-balgariya-zagubi-a-prezidentat-beshe-unizhen [Accessed: 02.10.23].

39 https://glasove.com/public_html/komentari/zatvorihme-chinno-4-bloka-v-kozloduy-pod-vanshen-natisk-sega-sashtoto-s-reaktorite-za-belene [Accessed: 02.10.23].

40 <https://pogled.info/bulgarski/da-se-gavri-nyakoi-s-pametta-i-deloto-na-levski-e-poveche-ot-tsinizam-naglost-e.158311> [Accessed: 02.10.23].

41 <https://svobodnoslovo.eu/komentar/kakav-evropeyski-sayuz-e-tova/113499>

42 Вж. например: <https://pogled.eu/%D0%B4%D0%B0-%D1%81%D0%B8-%D0%BA%D1%83%D0%BF%D0%B8%D1%88-%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD/> [Accessed: 02.10.23].

казали вноса. Например прокарва се директна конспиративна теория – украинското зърно е американско⁴³, натрапва се, че то е долнокачествено (за лепило и шперплат⁴⁴) и ще навлезе сред пазарите на ЕС. Така допълнително се подсилват родните говорители на пропагандата.

Затварянето на руската църква в София след разобличаването на Васиан като руски шпионин в последната десетдневка на септември предизвикаха също шумна, но не-иновативна реакция. По това събитие „Гласове“ отразява редица говорители – Иво Христов в предаването на Петър Волгин „Политически НЕкоректно“, в което основната логика е повтарянето на опорката за загубения суверенитет⁴⁵ (България никога „не е имало позиция за нищо“, политическата класа има „слугински манталитет“); позицията на Иван Стамболов (Сула), че разследването не е оповестено⁴⁶ и съответно – изгонен е свещеник, а не шпионин, действията на институциите не са легитимни; на църквата – по-конкретно на митрополит Неофит, който призовава храмът „Св. Николай“ да отвори и на митрополит Даниил, изразяващ своето огорчение⁴⁷; протестите от неделя (25 септември), инициирани от Костагин Костадинов и др. В края на изследвания период е публикувано интервю с Евгений Павелчук от руската църква, който призовава: „не вярвайте на това, в което ни обвиняват българските специални служби“, обвиненията са лъжа⁴⁸, шпионските афери са измислица на гържавната администрация, обладана от „евроатлантиците“. А руската интерпретация гласи, че за инициаторите ще има неблагоприятни последици⁴⁹.

Следва да се отбележи и една друга нишка, която макар да не се радва на силен отзвук, е съществено важна за охарактеризиране на пропагандните наративи – това са джендър идеологията и насилието над жени. От една страна, всяка тема, която засяга пола и сексуалността представлява интерес за пропагандистите, защото през тях могат да се гromят политиките на разнообразни субекти – ЕС, отделни гържави (най-често Германия) и пр. От друга, насилието над жени също традиционно влиза в тази нишка. Така около случая на обезобразеното момиче Дебора, нарязана с макетно ножче в Стара Загора, пропагандните канали подгържат крайно консервативни тези, за да стигнат до оневиняването на насилника. Така се пускат в обръщение различни несинхронизирани позиции около **Закона за домашното насилие**: че е ненужен, че е набързо формулиран, но и че темата за домашното насилие е само използвана, за да прикрие „вкарването на България във война“⁵⁰. На 31.07 около протестите Румен Радев каза, че това е част от антируското надигане, част от което според него е и проектът за промяна на Конституцията, който да ореже възможностите на президентството да формира извънпарламентарна власт.

43 https://glasove.com/public_html/novini/zarnoproizvoditeli-ukrainskoto-zarno-vsashnost-e-amerikansko-na-firmite-monsanto-i-dyupont [Accessed: 25.09.23].

44 https://glasove.com/public_html/intervyuta/razsledvane-v-polsha-yadem-hlyab-ot-nad-100-tona-ukrainska-pshenitsa-prednaznachenaz-proizvodstvo-na-lepila-i-shperplat [Accessed: 25.09.23].

45 https://glasove.com/public_html/biznes/prof-ivo-hristov-zatvaryaneto-na-ruskata-tsarkva-oshte-vednazh-pokaza-sluginiskiyan-mantalitet-na-politicheskata-ni-klasa [Accessed: 25.09.23].

46 https://glasove.com/public_html/na-fokus/sglobkata-pokaza-krayno-nevezhestvo-i-nahlu-ot-kesarevoto-v-bozhieto-kato-izgoni-ruskite-sveshtenitsi-i-zatvori-ruskata-tsarkva [Accessed: 25.09.23].

47 https://glasove.com/public_html/novini/mitropolit-kiprian-svetiyat-sinod-shte-zasedava-za-ruskata-tsarkva-v-nachaloto-na-oktomvri [Accessed: 25.09.23]; https://glasove.com/public_html/novini/rusenski-mitropolit-naum-ruskata-tsarkva-ne-e-na-moskva-i-ne-mozhe-da-bade-zatvorena-ot-stranichni-litsa-sofiyskiyat-mitropolit-vednaga-da-ya-otvori; https://glasove.com/public_html/novini/vidinskiyat-mitropolit-daniil-izrazi-ogorchenieto-si-ot-izgonvaneto-na-ruski-sveshtenitsi [Accessed: 25.09.23].

48 <https://glasove.com/intervyuta/progoneniyat-o-evgeniy-pavelchuk-ot-ruskata-tsarkva-nyamame-nikakva-vina-sluzhim-na-boga-i-horata-ne-se-mesim-v-politikata>; https://glasove.com/public_html/na-fokus/izmislenite-shpionski-aferi-v-sofiya-i-london [Accessed: 25.09.23].

49 https://glasove.com/public_html/novini/rusiya-privika-poslanika-ni-v-moskva-duhovnitsite-byaha-izgoneni-po-koshunstven-i-oskarbitelen-nachin-za-initsiatorite-shte-ima-nepriyatni-posleditsi [Accessed: 25.09.23].

50 https://glasove.com/public_html/intervyuta/chitateli-na-glasove-dokato-ni-vkarvat-vav-voynata-za-zabluda-veche-tsyala-sedmitsa-ni-prozhektirat-trilara-domashno-nasilie [Accessed: 02.10.23].

Димитър Вацов

2. **Машината от сайтове-гъби**

А) Пиковите дни на Машината

За анализ бяха взети дванадесетте пикови дни за тримесечието (по 4 за всеки месец). В Таблица 1 са показани дните с най-много публикации от Графика 1.

Таблица 1. Пикови дни (брой публикации на ден; 1 юли - 30 септември 2023 г.)

Дата	Общ брой публикации, съдържащи ключовите думи	Брой базисни публикации, които биват препечатвани многократно от Машината
8 юли	2172	5
11 юли	2404	7
16 юли	2582	7
29 юли	2177	5
7 август	1762	5
15 август	1691	4
25 август	1542	5
30 август	1361	3
1 септември	1573	4
16 септември	1771	5
24 септември	1985	5
28 септември	2370	6

Още тук следва да бъде казано, че връзката между „Блиц“ и сайтовете-гъби е неразривна. От общо 61 статии, препечатани от Машината в пиковите ѝ дни за тримесечието, 52 са публикувани и от „Блиц“. Иначе казано, 85% от материалите, които хващаме през ключовите думи, биват рециклирани синхронно от „Блиц“ и сайтовете-гъби. Те работят като една Машина за влияние.

Във всеки от тези дни има няколко (между 3 и 9) основни („базисни“) публикации, всяка от които бива препечатана средно по около 400 пъти от сайтовете-гъби. Сборът от съответния брой препечатки на базисните публикации формира основното натрупване в общия брой публикации за деня (във Втората колона).

Както и в предишните броеве на Бюлетина – на анализ на съдържанието са подложени именно тези 61 базисни статии: те са извадката. Тук няма да представяме детайлния анализ ден по ден, а само обобщени изводи с някои примери.

Съдържанието е структурирано по няколко важни теми – Информации от фронта и Други. Отново изключително важни са Информациите от фронта – 23 от статиите

създават илюзия, че дават информация директно от мястото на събитието. И все пак ако в предното тримесечие Информации от фронта бяха 58% от всички статии (40 от общо 69), то сега дялът на тези публикации значително е спаднал (23 от 61, т.е. 38%). Напротив, рязко се е качил дялът на т. нар. Други (62%).

В) Информациите от фронта

В 1. Как „нашата отбранителна линия“ се оказва руската

Анонимната Машина няма свои кореспонденти на фронта, но създава усещане за информация „от мястото на събитието“ чрез ударни заглавия и насищане с визуален материал (ВИДЕО)⁵³. Макар да не са посочени източниците, всички статии са преводни. През второто тримесечие на 2023 г. констатирахме известно подобрене в качеството на превода – появила се е човешка езикова редакция или машинният превод е бил значително усъвършенстван. Сега сайтовете-гъби показват еволюция в съержателна посока. Ако през второто тримесечие те препечатваха преди всичко от руски източници (най-често от Telegram-каналите на руските военни кореспонденти), сега те се опитват да провеждат „по-балансирана политика“:

- ▶ През това тримесечие Машината по-често редува в своите информации от фронта „руски“ и „украински източници“.

Преди такава тенденция имаше в рубриката СУТРЕШНА СВОДКА: ..., а кратките формати с ВИДЕО бяха едностранно проруски. Сега понякога са проруски⁵⁴:

Случва се обаче и в една и съща по-дълга статия преводи от руски и украински източници да бъдат редувани без смислови връзки и редакция, така че понякога се получават абсурди: читателят често се чуди кои точно в този параграф са „нашите“ и кой е „врагът“. Понякога „Блиц“ и сайтовете-гъби дори забравят, че превеждат от руски Telegram-каналите, и без да слагат кавички в основния текст на публикацията възпроизвеждат руската гледна точка като буквално „нашата“:

53 <https://hssfoundation.org/%d0%b1%d1%8e%d0%bb%d0%b5%d1%82%d0%b8%d0%bd-%d0%b1%d1%80-2-%d1%80%d1%83%d1%81-%d0%ba%d0%b0%d1%82%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%bf%d0%b0%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d0%b0-%d0%b2-%d0%b1%d1%8a%d0%bb%d0%b3/> [Accessed: 19.10.2023].

54 <https://bg-utro.eu/988077/> [Accessed: 19.10.2023].

Петък, 22 септември, в посока Запорожие бе белязан от тежки боеве близо до село Новопророковка. Тук украинските въоръжени сили се опитаха да пробият нашата отбранителна линия.⁵⁵

Независимо от тези курйози, които показват изключително ниското качество на журналистиката в „Блиц“ и неговите роботизирани сателити, налице е значима промяна: в предното тримесечие „Блиц“ и сайтовете гъби през кореспонденциите от фронта провеждаха почти еднозначна проруска пропаганда (поне през кратките материали под рубриците с ВИДЕО), докато сега проруската пропаганда бива представяна като „другата гледна точка“ към Войната: чрез редуване на източниците тя застава сякаш „равностойно“ на украинската и западната.

Извод: Машината цялостно се пренастройва от „пряко облъчване“ към „дълбока оран“: трябва да се посеят семената на руската гледна точка дори и у онези читатели, които не ѝ вярват. Пренастройването вероятно има и друга цел: Машината по-трудно да може да бъде обвинена, че действа като еднопосочен руски пропаганден канал – сега тя на пръв поглед гържи „по-балансирана политика“. Този „завой“ вероятно е ефект и на нашите предишни изследвания⁵⁶.

Но ако информацията от фронта сега биват относително „балансирана“, то директната руска пропаганда пробива много по-мощно през:

С) Другите публикации на Машината

Под рубриката „Други“, както и в предните тримесечия, попадат разнообразни коментарни публикации. Все пак и тук има няколко отчетливи нови тенденции. Първо, както казахме, значително се увеличава общият дял на коментарните статии в извадката спрямо „информациите от фронта“. Ако в предното тримесечие 42% от статиите от извадката са попадали под категорията „Други“ (29 от 69 статии), то сега под тази категория попадат 62% (38 от 61). Предварителната хипотеза е: създаването на впечатление (impression management), че руснаците неизменно побеждават на фронта, отстъпва на заден план, за да се постави акцент върху коментарните текстове. Второ, сред коментарите се появяват и няколко директно проукраински, каквито в предните тримесечия липсваха. Все пак повечето коментари остават монументално руски и проруски. Трето, за първи път в извадката по „руските“ ключови думи попадат и няколко статии, които коментират българския политически живот.

Съдържателно коментарните статии могат да бъдат разграничени под няколко типологични категории:

С 1. Общи коментари, цитиращи западни медии и говорители. „Или как Западът критикува себе си и хвали Русия“

Независимо че цитират западни източници, почти всички „западни“ статии съвсем експлицитно провеждат руски пропагандни наративи. Истина е, че много често

⁵⁵ https://blitz.bg/svyat/zapadni-medii-ofitseri-na-nato-stanakha-na-parcheta-otgovort-za-sevastopol-s-nevidimi-raketi_news977686.html [Accessed: 23.10.2023 г.]

⁵⁶ <https://hssfoundation.org/%d0%b1%d1%8e%d0%bb%d0%b5%d1%82%d0%b8%d0%bd-%d0%b1%d1%80-2-%d1%80%d1%83%d1%81%d0%ba%d0%b0%d1%82%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%bf%d0%b0%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d0%b0-%d0%b2-%d0%b1%d1%8a%d0%bb%d0%b3/> [Accessed: 28.10.2023 г.]

действителни западни говорители провеждат руските опорки. Т.е. общите коментари са подбрани и подредени така, че да създават еднозначна картина: „Западът критикува себе си и хвали Русия“.

Използвани са няколко ключови наратива – на първо място като разпространение – **„Руската военна мощ и загубата на Украйна във войната“**⁵⁷. За създаване на впечатление са използвани статии както от крайно консервативни и пропутински списания (The American Conservative), така и чрез цитиране на по-либерални и проукраински издания като The New York Times и The Economist – подбрани са статии, които вдъхват съмнение в текущата украинска контраофанзива⁵⁸.

Руската опорка, че **„НАТО не трябва да се разширява и не трябва нито Украйна, нито Швеция да влизат в НАТО“** се върти в синхрон с вещанието за неизбежна победа на Русия⁵⁹. Заглавието „Байдън с тежки гуми за Украйна: Не можем да рискуваме война с Русия“ създава впечатление, че САЩ никога няма да рискува война с Русия, докато Байдън прави проста уговорка преди срещата на НАТО във Вилнюс: Украйна не може да бъде приета преди войната с Русия да приключи, тъй като приемането ѝ би загледвало чл. 5 и НАТО де факто би се оказал във война. Според добре подбрани „западни експерти“ и медиите Русия превъзхожда по въоръжение Запада⁶⁰.

При тази надпревара между западни говорители и медиите да възпроизведат руските опорки, няма как да не се стигне и до най-общия наратив: **„За САЩ като глобалния злодей-хегемон“**. Този хегемон постоянно отслабва икономически⁶¹ и затова САЩ ще бъдат принудени да обявят фиктивна „морална победа“ в Украйна и да се изтеглят оттам, за да се противопоставят с последни сили на Китай⁶². Шедьовърът в колекцията, нещо като кратък наръчник по руски опорки, е статията на полския сайт Niezależny Dziennik Polityczny⁶³. Други използвани наративи от машината са – **„Европа е обречена на разпад“**⁶⁴, в интерпретацията на крайно дясната партия „Алтернатива за Германия“, или **„санкциите срещу Русия са безполезни и вредят на Европа и света“**⁶⁵.

В заключение: на практика всички коментари на западни говорители провеждат руска пропаганда. Само че тази пропаганда е представена като вътрешна критика – западни експерти критикуват колективния Запад.

- 57 <https://novinarbg.dnes24.eu/955551/> Препечатана на грузия ген и от „Блиц“: https://blitz.bg/svyat/american-conservative-kakvo-shche-stane-ako-rusiya-specheli-voynata-v-ukraina_news963568.html [Accessed: 24.10.2023 г.]
- 58 <https://prihod.eu/999756/>; <https://blitz.bg/search?q=The+Economist%3A+%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%BA%D1%80%D0%B5%D0%BF%D0%B0%D1%82%D0%B0+%D0%BD%D0%B0+%D0%97%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%B0+%D0%BA%D1%8A%D0%BC+%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%B0+%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%81%D0%B8+%D0%BE%D1%82+%D0%B4%D0%B2%D0%B0+%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B8%D0%B3%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B8+%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0>; <https://uspehbg.bg7.eu/998299/>; https://blitz.bg/svyat/smneniyata-na-sashch-za-ukrainski-probiv-se-zasilvat_news976893.html [Accessed: 24.10.2023 г.]
- 59 https://blitz.bg/svyat/baydn-s-tezhki-dumi-za-ukrayna-ne-mozhem-da-riskuvame-voyna-s-rusiya_news963621.html [Accessed: 25.10.2023 г.]
- 60 <https://bg-utro.eu/988117/>; на грузия ген: https://blitz.bg/svyat/us-voenen-ekspert-ruskite-khipervukovi-raketi-tsirkon-zastrashavat-vms-na-sashch_news971160.html; <https://novini701.dnes24.eu/989473/>; https://blitz.bg/nauka-i-tehnologii/nyt-bitkata-na-vzdushnite-razuznavaniya-letyashchiyat-radar-a-50u-vleze-v-opashkata-na-amerikanskiya-auaks_news977273.html [Accessed: 25.10.2023 г.]
- 61 https://blitz.bg/ikonomika/dunya-indiya-vkara-poreden-gol-v-vratata-na-dolara_news971876.html [Accessed: 25.10.2023 г.]
- 62 <https://ceshmany61.bg7.eu/975464/>; https://blitz.bg/analizi-i-komentari/pepe-eskobar-neokonite-na-baydn-shche-obyavyat-moralna-pobeda-v-ukrayna-i-shche-nasochat-orzhivata-si-km-kitay_news966846.html [Accessed: 25.10.2023 г.]
- 63 <https://prihod.eu/999710/>; и на грузия ген: https://blitz.bg/svyat/ndp-sedeninite-shchati-vvlyakokha-evropa-v-voyna_news977682.html [Accessed: 25.10.2023 г.]
- 64 <http://skandalno.net/euractiv-%D0%B0%D0%BB%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D1%80-%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B8-%D0%B7-195078/>; и с лека модификация на заглавието: https://blitz.bg/svyat/lidert-na-alternativa-za-germaniya-posochi-kakvo-e-bdeshcheto-na-evropa_news965006.html [Accessed: 24.10.2023 г.]
- 65 https://blitz.bg/ikonomika/udar-po-dzhoba-ide-globalno-poskpvane-na-benzina-veshchae-oshche-inflatsiya_news967208.html [Accessed: 26.10.2023 г.]

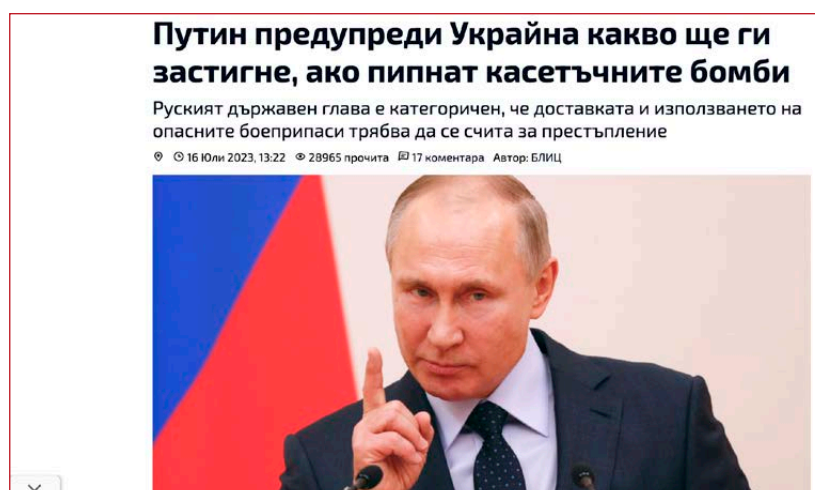

С 2. Общи коментари, цитиращи руски и украински източници. Путин срещу Зеленски

Сред коментарните материали три от петте статии, цитиращи изказвания на Зеленски или коментиращи събития с негово участие, са оценъчно неутрални и дори някои от тях звучат проукраински. И тук на пръв поглед се търси баланс: в извадката само няколко повече са статиите (осем), които представят позиции на официални говорители на Руската федерация.

Няма баланс обаче, ако се погледне общата сценография при представянето на двете страни. От една страна, единственият, когото Машината представя за говорител на Украйна, е самият Зеленски, който в две от петте публикации е представен като искащ невъзможни неща и съответно – слаб, снишен, несигурен, дори лъжец⁶⁶. От друга страна, говорителите на РФ са цяла армия: освен Путин в извадката са представени Песков, Лавров и Медведев. **Те са изправени в цял ръст, „размахват пръст“, пряко укоряват Украйна и Запада и ги заплашват с наказания.** Не само заглавията и текстовете, но и визуалният материал работи за тази репрезентация с размахани пръсти и заплашителни физиономии⁶⁷.

Нека да дадем един пример. „Путин предупреди Украйна какво ще ги застигне, ако пипнат касетъчните бомби“⁶⁸ (16 юли; 402 препечатки)

Заклучение: Въпреки относителния баланс при представянето на украински и руски говорители, сценографията на представянето им в Машината е подчертано проруска.

С 3. Коментарите за България

Учудващо бе, че през първата половина на тази година „Блиц“ и сателитните му сайтове-гъби не използваха български теми и събития за провеждане на руска пропаганда⁶⁹. През третото тримесечие картината е радикално променена и руски наратив-

66 <https://novinarnbg.dnes24.eu/956777/>; https://blitz.bg/politika/zelenski-si-prizna-kakvo-iska-ot-sreshchata-vv-vilnyus_news964047.html; <https://ludsport.pro/800332/>; https://blitz.bg/svyat/zapadt-ima-nov-vpros-km-zelenski-kde-e-himars_news970028.html [Accessed: 26.10.2023]

67 https://blitz.bg/svyat/putin-predupredi-ukrayna-kakvo-shche-gi-zastigne-ako-pipnat-kasetchnite-bombi_news965002.html; <https://livenewsbg.bgvest.eu/988263/>; https://blitz.bg/svyat/lavrov-razmakha-prst-na-zapada-obyavi-greshkata-mu-vv-voynata-s-ukrayna_news976906.html; https://blitz.bg/svyat/medvedev-pozhelava-na-sda-v-rhaga-bolezneni-smrt-zaradi-reshenie-za-putin_news967317.html [Accessed: 26.10.2023]

68 https://blitz.bg/svyat/putin-predupredi-ukrayna-kakvo-shche-gi-zastigne-ako-pipnat-kasetchnite-bombi_news965002.html [Accessed 26 October 2023].

69 <https://hssfoundation.org/%d0%b1%d1%8e%d0%bb%d0%b5%d1%82%d0%b8%d0%bd-%d0%b1%d1%80-2-%d1%80%d1%83%d1%81-%d0%ba%d0%b0%d1%82%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%bf%d0%b0%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d0%b0-%d0%b2-%d0%b1%d1%8a%d0%bb%d0%b3/> [Accessed: 26.10.2023]

Ви вече навлизат на вътрешнополитическия терен. Все още това проникване не е брутално. Пет от шестте статии съдържат пропаганден елемент, като в три от случаите той е мимоходом поднесен. При всички случаи пропагандата влиза не през журналистическия текст на статията, а косвено – чрез цитиране на говорители.

Първата „българска“ статия от извадката не е пропагандна – напротив, тя съобщава как Висшият административен съд (ВАС) е осъдил вестник „Труд“ за препечатване на руска пропагандна статия, съдържаща език на омразата⁷⁰. Втората статия е скрито проруска и пропагандна. Тя е обвързана с конкретно събитие – откриването на 111-метровия пилон с националното знаме на Рожен под егидата на президента Румен Радев. Тя внимателно и ненаатрапчиво възпроизвежда руския наратив за **„Неутралитет спрямо войната, т.е. отказ от предоставяне на военна и финансова помощ на Украйна, в името на мира“** – наратив, провеждан и от самия президент Румен Радев, и от други проруски актьори у нас. Статията представя патриота полк. Борис Гъджаров, който от Рожен разказва своята история – за своите предци, освобождавали Родопите, и своята собствена на офицер, ветеран от мисията в Камбоджа. И сякаш между другото „Родолюбецът призова към обединение на българите и мир, а не война.“⁷¹ Третата поред статия също не е открито пропагандна: „Първо разцепление в ПП-ДБ, ябълката на раздора се оказа Бургас“⁷². Материалът е посветен на Константин Бачийски, кандигата за кмет на Прогължаваме промяната (ПП) в Бургас: „Бачийски демонстрира, че повече споделя идеологията на „Възраждане“ по отношение на Русия, отколкото тази на ПП. През 2022 г. той гласува „въздържал се“ за нови санкции срещу Русия заради войната в Украйна. По неговите думи, „защото работи за българския гържавен интерес.““ Възпроизвеждайки аргументи на ПП в негова защита, статията косвено подкрепя проруския кандигат.

Опорката, че **„санкциите срещу Русия вредят на българската икономика“**, се провежда със заглавието и подзаглавието на статията: „Войната удари жестоко имотния пазар по морето у нас, руснаците масово... Сериозен е проблемът с преводите на пари, които заради санкциите са невъзможни по банкови сметки в Русия“⁷³, макар в текста на публикацията да се обяснява, че нищо фатално не се случва с имотния пазар и руснаците рядко продават курортните си жилища.

Последните две „български“ статии от извадката са открито пропагандни, доколкото дословно цитират двама директно (про)руски пропагандни говорители – Митрофанова и Костадинов. Статията, цитираща интервю на Митрофанова пред ТАСС провежда основния руски наратив за България, а именно, че **„Западът чрез своите проксити – местните политически елити – се опитва да отблъсне българския народ от Русия, но народът не се дава и пази топлите си чувства към освободителите“**.⁷⁴ Машината освен това препечатва буквално и без коментар Фейсбук-пост на Костадинов, лидера на „Възраждане“: „Костадинов постави 4 важни въпроса за арестуваните за шпионаж българи“⁷⁵ Казусът с българите, арестувани във Великобритания по подозрение в шпионаж за Русия, е разказан цветно от Костадинов в следния двоен ключ:

70 <https://news.dnes24.eu/957093/> [Accessed: 26.10.2023]

71 <https://bg-utro.eu/969406/>; https://blitz.bg/obshtestvo/potomk-na-osvoboditelya-na-rodopite-i-veteran-ot-kambodzha-razvyva-znameto-na-rozhen-snimki_news965058.html [Accessed: 26.10.2023]

72 <https://prihod.eu/979729/>; https://blitz.bg/politika/prvo-raztseptenie-v-pp-db-yablkata-na-razdora-se-okaza-burgas_news968724.html [Accessed: 26.10.2023]

73 https://blitz.bg/ikonomika/voynata-udari-zhestoko-imotniya-pazar-po-moreto-u-nas-rusnatsite-masovo_news971452.html [Accessed: 27.10.2023]

74 <https://bg-utro.eu/990037/> [Accessed: 27.10.2023]

75 <https://livenewsbg.bgvest.eu/973720/>; https://blitz.bg/politika/kostadinov-postavi-4-vazhni-vprosa-za-arestuvanite-za-shpionazh-blgari_news970178.html [Посетена на 27.10.2023 г.]

Или Англия се отнася към нас, българите, като към нечовеци и демонстрира пълно презрение към нашите граждани и нашата държава, или ставаме свидетели на поредния епизод от нескончаемата психологическа и информационна война на САЩ срещу Русия.

Всъщност това „или..., или...“ трябва да се чете като „и..., и...“ – *„Западът хем презира българите, хем ги използва като пешки в своята информационна война срещу Русия“.*

В заключение: Сайтовете-гъби са започнали да рециклират руските пропагандни наративи и за обработка на вътрешнополитически събития и теми, но това става предпазливо, най-често чрез „цитиране“ на пропагандни говорители. Засега не се открива специфична политическа стратегия при употребата на руска пропаганда на вътрешния фронт. Нараства също така чувствителността на Машината към отразяване на реални събития. Ако в предните тримесечия тя бе фокусирана върху създаване на фантазна реалност за постоянните руски победи на фронта, сега „информациите за фронта“ стават по-шарени (показват и руски загуби), а и при общите коментари и по българските теми руските наративи работят като покриват по-широк спектър от външно- и вътрешнополитически събития.

Списание Мурзилка,
№4-5, април-май,
1931 г.

Валентин Вълканов

4. Говорителите на руската пропаганда в България

ФХСИ системно следи изказванията на петима важни публично български говорители, които доказуемо (макар и в различна степен и в различни модалности) провеждат наративите на руската пропаганда. Това през 2023 г. са президентът Румен Радев, лидерите на БСП и „Възраждане“ – Корнелия Нинова и Костагин Костагинов, както и двама журналисти – водещият в общественото БНР Петър Волгин и инфлуенсърът в социалните мрежи Мартин Карбовски. Вижте проруските им послания през третото тримесечие на 2023 г.

А) Говорител: РУМЕН РАДЕВ

Посещението на президента на Украйна Володимир Зеленски в България включваше и среща с Румен Радев. Тя бе пореден повод за артикулиране на двоиствената позиция на българския президент относно войната. Той заявява, че трябва да се търси мирно решение, обявява се против военната помощ за Украйна, докато в същото време изразява солидарност с нейния народ.

Първо, искам да изразя нашата солидарност с народа на Украйна и с жертвите на тази жестока война, която бушува и в момента. Още в първия ден на нейното избухване аз заклеих агресията срещу Вашата страна. [...] Тази декларация е важна стъпка в развитието на нашите отношения, но аз не приемам предоставянето на боеприпаси, особено от въоръжението на Българската армия. Аз като президент и главнокомандващ имам отговорности отбранителните способности на България да не отслабват.⁷⁶

През юли бе официално открит и пилон в Рожен, който стана поле на дискусивна борба, включително геополитическа. Румен Радев бе гост на събитието и в речта комбинира няколко наратива, които използват родните говорители на проруска пропаганда. Там той отново коментира войната, като изрече една от най-знаковите си реплики по темата:

Украйна настоява да води тази война, но сметката я плаща цяла Европа.⁷⁷

Така президентът успешно комбинира наратива срещу Украйна, възхваляващ руските действия като морални, с опорката срещу санкциите на Европа, които се обръщат срещу нея и ѝ вредят повече, отколкото на руската икономика.

Радев не пропусна и шанса да нападне либералната и демократична общност, която разкритикува строежа на пилон, в една от по-острите си реплики, по-остра дори и от „войнолюбци“.

⁷⁶ <https://poleznoe.bg7eu/964429/> [Accessed: 03.11.23].

⁷⁷ <https://www.standartnews.com/balgariya-politika/rumen-radev-na-rozhen-za-upravlyavashchite-i-voynata-v-ukrayna-529792.html> [Accessed: 03.11.23].

Днес ние казваме не на нихилизма и безродието, които катастрофираха в своето безчестие с опитите си да охулят и сломят тази инициатива.⁷⁸

Така Всеки, който отправя критика и се съмнява в искреността или законността на проекта, е заклеймен като нихилист и безродник.

79

В) Говорител: КОРНЕЛИЯ НИНОВА

Лидерът на БСП има ясна и системна позиция против предоставянето на военна помощ за Украйна. Повод да заяви, че управляващото евроатлантическо мнозинство продава България, Нинова намери и в „позорния“ акт на предоставяне на безвъзмездна помощ за нападнатата страна – обявяването на гаранция на БТР-и от месец юли. Към този случай се добавя и спорът за концесията на пристанище „Росенец“, която правителството обяви, че ще прекрати.

Днес е един от най-позорните дни в българската политика и един от най-злокобните в парламентарната практика. Управляващите ГЕРБ-СДС, ПП-ДБ и ДПС погазиха брутално, с ботуши погазиха, Конституция, закони, правила. [...] Пак казвам – брутално, нагло и арогантно поведение на самозабравили се хора, които овладяват държавата по всички начини.⁸⁰

Буквално за 10 часа продадоха България няколко пъти и предадоха българския народ. Днес внесоха решения за предоставяне на БТР-и на Украйна – безвъзмездно. По думите на министър Тагарев България няма да получи никаква компенсация за тази военна помощ. Отнемат концесията на пристанище „Росенец“ без никакъв анализ.⁸¹

В същото си изявление Нинова засяга и трета тема, която е част от популисткия дневния ред на реториката ѝ – закона за домашното насилие. Заг добрите намерения в него тя привижда „продажба на душите на българските деца“.

78 <https://www.marica.bg/region/smolqn/rumen-radev-izdigna-tribagrenika-na-rojen> [Accessed: 03.11.23].

79 <https://btvnovinite.bg/bulgaria/radev-ot-rozhen-dnes-kazvame-ne-na-nihilizma-i-bezrodiето.html> [Accessed: 03.11.23].

80 <https://epicenter.bg/article/Korneliya-Ninova--Dnes-e-edin-ot-nay-pozornite-dni-v-politikata/321293/2/0> [Accessed: 03.11.23].

81 Пак там.

Ще продължат с финала на закона за домашното насилие – ще продадат и децата ви в края на днешния работен ден, защото този закон, скрит зад добрите намерения в подкрепа на жени и деца, пострадали от насилие, по същество представлява продажба на душите на българските деца.⁸²

За да постави рамки на този колаж от различни теми, Нинова ясно полага геополитически уклон на тези политически сблъсъци:

Когато имаш различно мнение, когато имаш свободно мнение, когато защитаваш българския интерес – веднага ти се лепи клише: „служи на Русия“, „служи на Путин“ и не знам си какво.⁸³

Българските т. нар. „евроатлантици“ събиват европейските ценности и европейските интереси.⁸⁴

Европа тук изненадващо става позитивен герой, но единствено и само, за да бъде обяснено, че европейските ценности биват погазени с действия, които тя намира за „фашистки“ и „брутални“:

Ето така – без диалог, без нормален разговор, без обсъждане, брутално, фашистки, екстремистки, газят всичко в името на това да си удовлетворят собствените корпоративни интереси и да си спасят собствените кожи от правосъдие.⁸⁵

Управляващите ГЕРБ-СДС, ПП-ДБ и ДПС погазиха с бутуши Конституция, закони, правила, овладяват държавата, заяви Нинова

Управляващите ГЕРБ-СДС, ПП-ДБ и ДПС погазиха с бутуши Конституция, закони, правила, овладяват държавата

Корнелия Нинова: Днес е един от най-позорните дни в политиката, продадоха и предадоха България

👁 12259 | 21 юли 2023 | 15:45

За 10 часа продадоха България няколко пъти и предадоха България няколко пъти - БТР-и и "Росенец". Ще продължат с финала на закона за домашното насилие - ще продадат и децата ви, заяви лидерът на БСП

86

Нинова привижда и възможността за световна война, ако Украйна бъде приета в НАТО, защото това би изправила Алианса срещу Русия. Опасност тя съзира и за България, която според нея може да се превърне в „прифронтова“ гържава и жертва.

БСП няма да подкрепи декларацията за членство на Украйна в НАТО.⁸⁷

Сериозните и големите държави членки – САЩ, Германия, Франция, Унгария изразяват резерви и има изказвания дори на Байдън и Столтенберг, че трябва да се въздържат на този етап от позиция за приемане на Украйна в НАТО и, че това би изправило целия алианс срещу Русия, а това означава световна война. [...]...можем

82 Пак там.

83 Пак там.

84 Пак там.

85 Пак там.

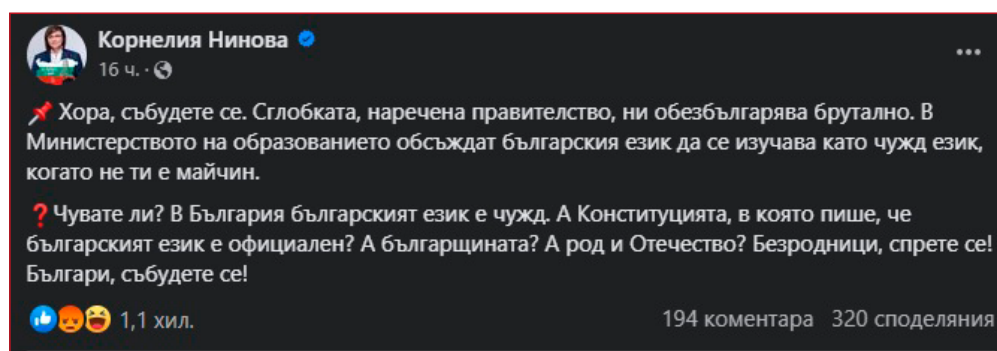
86 Пак там.

87 <https://djadja.bg7.eu/964067/> [Accessed: 03.11.23].

да бъдем превърнати не само в прифронтва държава, но и в жертва на тази война.⁸⁸

Една от знаковите прояви на лидера на БСП Корнелия Нинова през наблюдаваното тримесечие бе нейната реакция на фалшива новина от Янка Такева, която обяви, че МОН решава българският език да се изучава като чужд, ако не е майчин. Във фейсбук публикацията си Нинова обявява, че правителството „ни обезбългарява“, а управляващите са „безродници“. По този начин тя застава рамо до рамо с други родни говорители на кремълската пропаганда, които също толкова систематично и регулярно обвиняват българите с прозападни възгледи и представляващата ги политическа класа в предателство към родината и обслужване на чужди (обикновено американски) интереси.

89

С) Говорител: КОСТАДИН КОСТАДИНОВ

Заг посещениято на Володимир Зеленски в България лидерът на партия „Възраждане“ вижда опит страната да бъде въввлечена във войната. В негово лице, както и в образа на българската политическа класа, подкрепяща усилията на Украйна, Костадинов вижда „национални предатели“, а премиерът Николай Денков определя като „американски премиер“. Според Костадинов планът на всички тях е гражданска война в България.

Днес нашите национални предатели ще се срещнат с най-големия национален предател. С този, който пожертва нацията си в името на американските интереси. Президентът на Украйна не отива при нашия президент, а при американския премиер Денков. Той идва за нас, за домовете ни, за децата ни, за страната ни. Идва да ни провокира и гразни. Защото американският пратеник има само една цел – гражданска война в България и след това да ни въввлече в мащабен военен конфликт.⁹⁰

Любопитен факт е, че това изявление на Костадинов бива разпространявано и от руската агенция ТАСС, един от най-мощните институционални рупори на Кремъл и неговите официози.

Атаките на лидера на „Възраждане“ са естествено насочени и срещу военния министър Тодор Тагарев, който категорично се застъпва за военната помощ за Украйна.

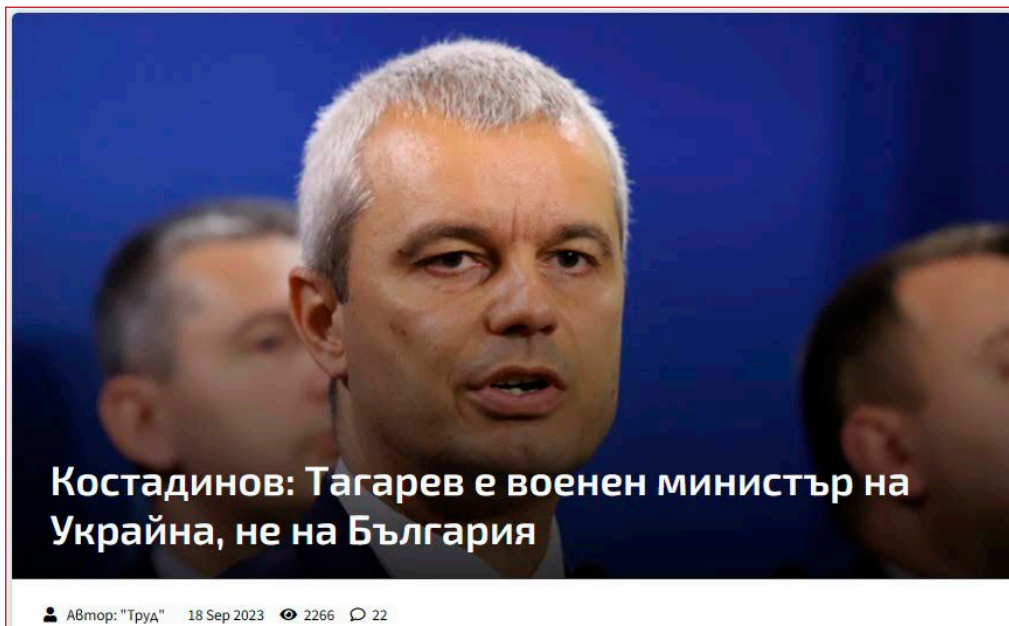
⁸⁸ Пак там.

⁸⁹ https://www.facebook.com/NinovaKorneliya/posts/864458971704540/?paipv=0&eav=AfY2p8A2eFr-9wze1jy73_mPDhkHS1ne7PscuyPiRXaa19LoM-79p5s7_MA5ohNhd2s&_rdar [Accessed: 05.01.2024 г.]

⁹⁰ <https://www.big5.bg/2023/07/06/%d1%82%d0%b0%d1%81%d1%81-%d1%86%d0%b8%d1%82%d0%b8%d1%80%d0%b0-%d0%ba%d0%be%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%b4%d0%b8%d0%bd%d0%be%d0%b2-%d0%bf%d0%be%d1%81%d0%b5%d1%89%d0%b5%d0%bd%d0%b8%d0%b5%d1%82%d0%be-%d0%bd/> [Accessed: 04.11.23].

на и предоставя техника, боеприпаси и др. на нападатата страна. В реториката на Костадинов това също се интерпретира като измяна на националния интерес за сметка на чужд.

91

През юли бе финално отхвърлено и предложението на „Възраждане“ за референдум за „запазване на българския лев“. Това бе една от основните теми за партията и нейните говорители дълго време, като им служеше предимно за консолидация на обществена подкрепа. Тя бе и добър пример за популизма и демагогията, с които националистическата партия обговаря дневния политически ред в страната, прилепяйки към влизането на България в еврозоната различни апокалиптични сценарии.

Вчера „Възраждане“ сезира Конституционния съд за извършеното престъпление от страна на тройната коалиция ПП-ДБ, ДПС и ГЕРБ с отхвърлянето на референдума за запазване на лева. Събрахме 49 подписа (подкрепиха ни ИТН и независимият депутат Радостин Василев).

След като президентът се показва като страхливец и застава на страната на престъпниците, КС остана последната институция в държавата, която е призвана да защити закона и Конституцията на България.⁹²

D) Говорител: ПЕТЪР ВОЛГИН

Класическа за водещия на БНР Петър Волгин е линията на атака срещу българската либерална общност като неразбираща и отдалечена от „истинските“ проблеми на по-вечето си сънародници. Особено остра е тази офанзива срещу политическите представители на тази общност. Повод за прокарване на такава теза стават усилията на българското правителство за присъединяване на страната в еврозоната.

Ротационният премиер казал, че най-важната задача на ръководеното от него правителство била „по-пълната евроатлантическа интеграция на България“,

91 <https://glasove.com/novini/kostadinov-tagarev-e-voenen-ministar-na-ukrayna-ne-na-balgariya> [Accessed: 05.01.2024 г.]

92 <https://www.plovdiv24.bg/novini/Bylgaria/Liderut-na-Vuzrazhdane-Kostadin-Kostadinov-s-obidni-kvalifikacii-za-prezidenta-i-upravlyavashтите-1753735> [Accessed: 04.11.23].

Включително и бързото влизане в Еврозоната. Това е поредното доказателство за тоталното разминаване на интересите на нормалните хора с тези на управляващите политици. [...] Повечето от нас се вълнуват за доходите си, за здравето – своето и на близките, за образованието на децата. Работата е там, че такива като ротационния премиер нямат подобни проблеми. [...] Ето защо ги вълнува толкова много „по-бързото влизане в Еврозоната“ и „по-пълната евроатлантическа интеграция“. Брюкселската „агженда“ изобщо не е интересна на нормалните българи. Те си имат достатъчно сериозни проблеми, за които да се тревожат. А „евроатлантизмът“ е за случайниците във властта и за грапаците към нея натегачи.⁹³

На вниманието на Волгин попада и случай на университетски преподавател, възхвалявал Хитлер в публикация във Фейсбук. Водещият обръща внимание на реакциите от страна на либералната и демократична общност, а по-точно, както заявява той, липсата на реакция. Евроатлантическата общност, смята Волгин, е неспособна да „разпознае очеизвадения фашизъм в своите редици“, но „ще си измисля фашизъм там, където го няма“. Преподавателят, казва Волгин, е част от тази общност, от където идва и обвинението на водещия. В същата публикация той защитава Соня Момчилова, отрекла клането в Буча, и „Възраждане“, които бяха обект на разследване за фашистки прояви. За т. нар. „будно гражданско общество“, прогължава Волгин, „не е проблем дори да „възхвалява“ Хитлер, дори само ако сложи „Долу Русия!“ в края на пасквила“.

На какво се дължи това мълчание при вида на толкова откровена фашистка проява? Дължи се на факта, че авторът на възхвалата на Хитлер, както и препечаталите я сайтове са от „нашите“. Те са убедени евроатлантици и също толкова убедени русофоби. Нали сте забелязали, че днес е достатъчно да похвалиш Брюксел, да наругаеш Русия и оттам насетне ще ти бъде простено всичко. Можеш да напишеш най-голямата глупост или най-ужасната мерзост, като това да хвалиш Хитлер, но ако в началото и в края на пасквила сложиш изречението „Долу Русия!“, т.нар. „будно гражданско общество“ няма да ти направи проблем. Даже ще ръкопляска на мерзостта, която си сътворил. Евроатлантическата общност ще си измисля фашизъм там, където го няма, но никога няма да разпознае очеизвадения фашизъм в своите редици.⁹⁴

95 Пак там. [aveto-si-a-ne-za-evrozonata](#) [1%80-%D0%B8-4%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8/ \[Accessed: 04.11.23\].](#)

95

Е) **Говорител: МАРТИН КАРБОВСКИ**

Гост на Мартин Карбовски през третото тримесечие на 2023 г. бе Мария Захарова – говорител на Министерството на Външните работи на Руската федерация. Тя не е първият официоз на Кремъл, който гостува в подкаста му, но е още по-близо до „кухнята“ в Москва и от Елеонора Митрофанова – посланик на Руската федерация в България.

Съвсем очаквано Захарова преминава през широк набор от пропагандни наративи, засягайки актуалните към средата на юли събития, но и през фундаменталните разкази, чрез които хибридна машина на Кремъл атакува публичните дискурси в България. Сред темите са сайтът „Миротворец“, бунтът на Пригожин, спекулира се с атаки с ядрени оръжия, обсъждат се русофобски настроения, гостажите на оръжие за Украйна, политиката на САЩ за „икономическа окупация на Европейския съюз“ и др. Западът е обвинен в хибридна война срещу Русия, а конфликтът в Украйна е част от тази война. Основният злодей е САЩ, а ЕС е описана като жертва:

..цялата мощ на Западния свят, на първо място САЩ и Великобритания воюват с нас, а ЕС бива използван от тях.⁹⁶ (думите са на Захарова)

Но за Вас е страшно друго – основният удар е насочен индиректно – срещу ЕС, това е мечтата на САЩ – да разруши икономиката на ЕС. Затова Великобритания напусна ЕС, за да не поеме икономическия удар.⁹⁷ (думите са на Захарова)

Една от темите е и обсъжданата в България продажба на руските ядрени реактори, предвидени за неслучилата се АЕЦ Белене, на Украйна. Това дава повод на Захарова да обяви украинските сили за терористични:

Знаете ли на кого ще продадете ядрените си реактори – на хора, преминали към екстремистка терористична дейност, които обстрелваха Запорожката АЕЦ, които наскоро взривиха амонячен тръбопровод на собствената си територия.⁹⁸ (думите са на Захарова)

Освен че дава свободна трибуна на говорителите на Кремъл, Карбовски води и тематична вътрешнополитическата критика. Тя е насочена срещу управляващите, които този път са обвинени в съучастие с родната мафия. Този „строй“ журналистът нарича „мутро-фашизъм“ и използва повода да се противопостави на различни атаки срещу Русия.

Днес има един нов мутро-фашизъм, който е добър единствено в пропагандата. Чета, че наводненията са заради строежите на руснаците по Черноморието, че Русия е убила Левски. Това е пропаганда. Имаме много по-лош проблем – имаме строй, който наистина започва леко да прилича на криптофашизъм, на протофашизъм.⁹⁹

96 <https://glasove.com/intervyuta/mariya-zaharova-pred-karbovski-prodavate-yadrenite-si-reaktori-na-hora-koito-strelyat-po-aets-i-vdignaha-vav-vazduha-kahovka> [Accessed: 04.11.23].

97 Пак там.

98 Пак там.

99 <https://noviniblog.bgvest.eu/983883/> [Accessed: 04.11.23].

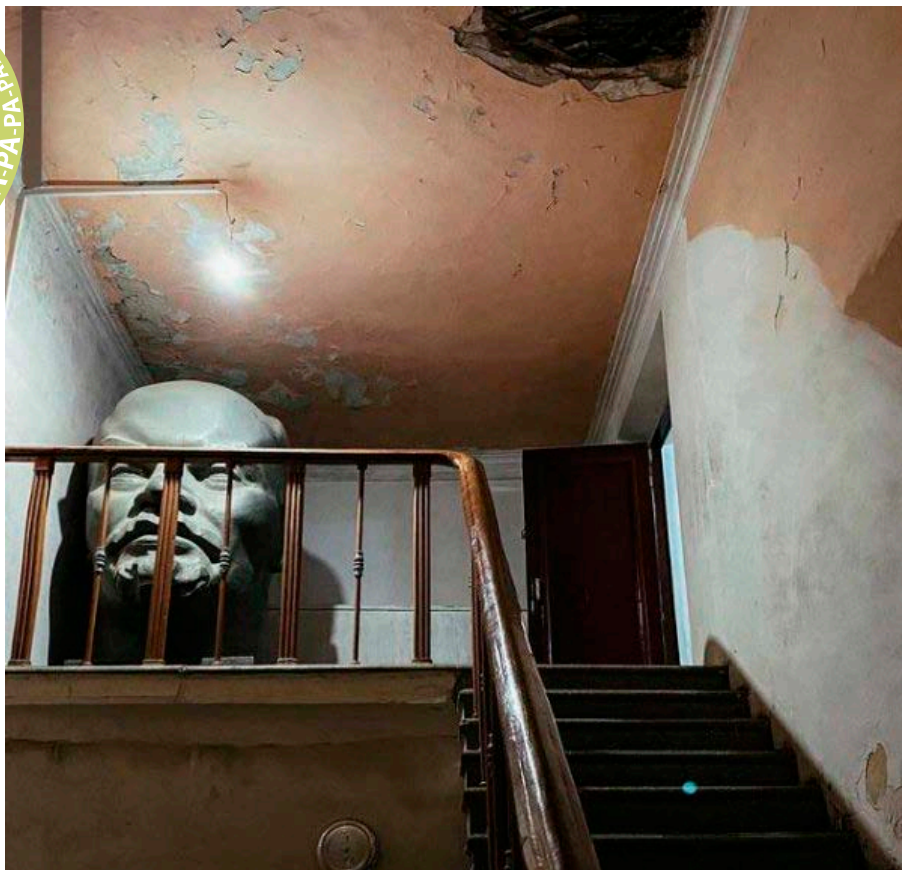
Позицията му е насочено конкретно срещу либералните партии в управлението на страната ПП-ДБ, които обвинява в съучастие с Бойко Борисов, а „кресливите горе“ (вероятно имайки предвид точно тези две формации) са зависими:

Обикновените хора трябва да разберат, че кресливите горе са кукли и трябва не да се карате с куклите, а да видите откъде идва тази ръка.¹⁰⁰

Така родните политически елити са разгромени, а жертвата, както и преди, остава българският народ, на който му се налага „мутро-фашистки“ режим, способен да „ражда чудовища“.

101

102

Бюст на Ленин на стълбище в Ходжент, Таджикистан,
фото Артьом Кушнерук.

100 Пак там.

101 Пак там.

102 <https://www.facebook.com/sovietvisuals/photos/a.1161549980577911/5093310837401786/?type=3> [Accessed: 07.01.24].

5. Руската пропаганда във Фейсбук

Макар и определяни до голяма степен като почивни, месеците юли, август и септември изобилстваха от политически събития, които оказаха отражение и в социалните мрежи. Юли започна с едно от големите събития във външнополитически план у нас – посещението на Володимир Зеленски, като дебатите, които то предизвика, се организираха около две теми – предоставянето на оръжия и боеприпаси за Украйна и продажбата на неизползваната техника от АЕЦ „Белене“. В последната седмица на месец юли министър-председателят Николай Денков изложи идеята си националният празник от 3 март да бъде променен на 24 май. Това от своя страна провокира голяма част от пропагандните политическите говорители, като дори президентът Румен Радев реши да отстоява 3 март като национален празник с основаването на национално движение „Трети март“.

Едно от големите събития през месец август бе започването на процедурата по преместване на Паметника на Съветската армия от Княжеската градина. Този акт буквално възпламени страстите на всички защитници и любители на режима преди 1989 година и прерасна в палатков лагер в защита на монумента. Лагерът, макар и малоброен, продължава да присъства и след края на месец септември. Политическите актьори, които делят палатка в този лагер, са от добре познатите ни политически партии „Левицата!“ и „Възраждане“, като към тях могат да се приспагнат и участници от по-маргиналните партии от коалицията „Неутрална България“, „Русофили за Възраждане на отечеството“, „Партия на българските комунисти“ и „Българска комунистическа партия“. Месец септември се отличи с два големи протеста – този на зърнопроизводителите, които заплашиха да блокират столицата; и този на служителите във възлищни централи. Междувременно разузнавателните служби на страната изгониха отговорника на Руската църква у нас Вассиан Змеев, който година по-рано беше определен от властите на Северна Македония като руски шпионин. Този акт предизвика малоброен протест в защита на Змеев, на който се появи и самият посланик на Руската федерация Елеонора Митрофанова.

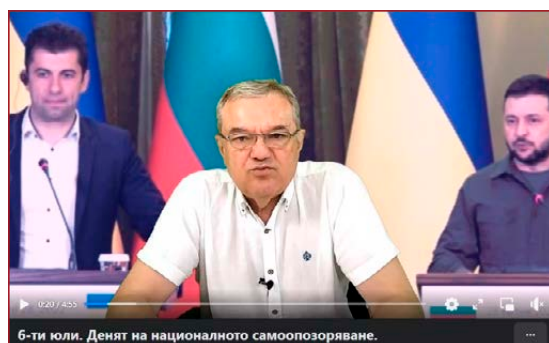
Нека видим кои са едни от популярните публикации, които добиха висок отклик във Фейсбук през изследваните месеци.

А) Месец Юли

Както в целия Западен свят, така и у нас посещението на Володимир Зеленски стана водещо събитие в медиите и социалните мрежи. Активираният се през последната година Румен Петков не пропусна да публикува язвителен *клип* за посещението на украинския президент, като от това „спечели“ над 315 000 гледания и 22 000 интеракции. Злощните епитети, които председателят на АБВ употребява по адрес на Зеленски, са измерими единствено с изказванията на руския пропагандон Соловйов: „жалкият Зеленски, който обикаляше неузледно облечен и нежелан от никого“ и „нахалството и нелепостта на Зеленски“. Румен Петков изрежда не по-малко от четири основни

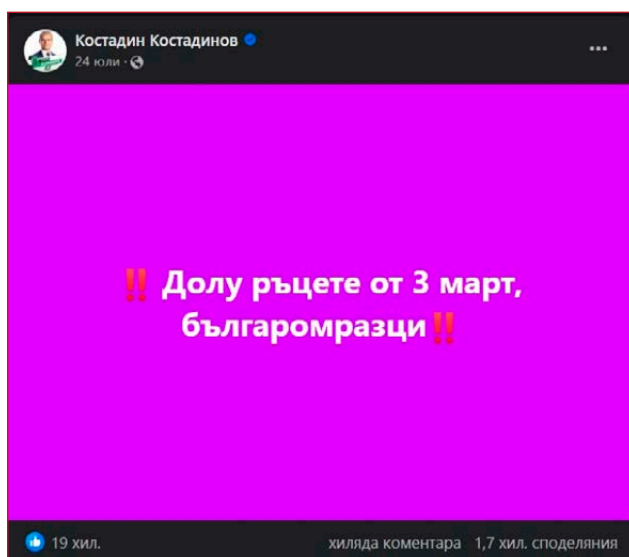
„опорки“ на руската пропагандна машина: Украйна губи Войната, Русия триумфира; Зеленски проси пари, а паралелно с това краде от украинския народ; САЩ искат Войната да продължава; Европа се обезкървява и унищожава.

Вторият по популярност *клип* на Румен Петков за месец юли също е посветен на посещението на Зеленски – 187 000 гледания и 15 800 интеракции. Разликата между двата клипа се крие в предназначението им. Ако първият клип е насочен към геополитическата ситуация и цели да унижи и принизи ролята на Зеленски, вторият е насочен към вътрешните политически врагове: Николай Денков, Тодор Тагарев и Кирил Петков.

Президентът Радев също не пропусна да изтъкне позицията си спрямо войната в Украйна, като заяви: „В момента постоянно чуваме и от двете страни гумата „победа“, но бихме искали да чуваме повече гумата „мир“ и водещите усилия да бъдат именно за неговото постигане.“ Това изказване беше *публикувано* във Фейсбук на главната страница на президента, но то умело прикри *същинското събитие на срещата* – уместната критика на Зеленски към българския главнокомандващ за позицията му спрямо войната в Украйна и военната помощ от страна на Запада.

Другото събитие, което предизвика широк дебат, е изборът за нов национален празник. Николай Денков сподели, че би работил в посока промяна на националния празник от 3 март на 24 май. Да проследим каква позиция заеха про-руските говорители у нас.

Костадин Костадинов *се определя* против смяната на националния празник от трибуната на Народното събрание (187 000 гледания), като отбелязва, че коалицията ПП-ДБ вече чертае „кърваво-червени“ линии в българското общество. Възобновява доказа-

ната вече спекулация за сайта „Миротворец“ (в гостуване при Мартин Карбовски през м. юли Мария Захарова определи украинския сайт „Миротворец“ като списък, в който се добавят потенциални цели на украинските служби. Factcheck.bg *опроверга* това твърдение). Костадинов се опитва да внедри парадоксалната езикова конструкция „фашист-демократи“. Речта му завършва с вече станалото пословично за любителите на руската гледна точка твърдение, че управляващите ни „вкарват във война с Русия“. Язвителният език на Костадинов се проявява в тон с езика на друг политически „герой“ – Румен Радев, който на откриването на 111-метровия пилон на Рожен *обвини* в nihilизъм и безрогие всички, които са били против инициативата за издигане на пилоната. Радев заема позиция в защита на 3 март като национален празник, като тази *заявка* прави месец по-късно от връх Шипка.

Нешка Робева в *гостуване* при Александър Симов по БСТ твърди, че 3 март трябва да бъде национален празник, защото без освобождение не би имало какво друго да празнуваме. Според нея българинът не би могъл да се освободи сам и за това свидетелстват куп примери, изброени от Робева: българите предават Дякона, българите са изхвърляли младоците, готови да участват в Априлското въстание, за да бъдат предадени по-късно на заптиетата и др.

В) Месец Август

Темата за промяната на националния празник продължава да бъде на дневен ред, благодарение най-вече на споменатото вече *изказване* на Румен Радев от връх Шипка, в което обявява национално движение „Трети март“. Речта на президента ще остане в историята с това, че обявява 3-ти март за *червената линия на нашето търпение*, а самата реч по смисъл се явява продължение на тезата за *нихилистите и безродниците*, експлицирана от Рожен. Любопитното тук е, че две седмици по-рано Костадинов също говори за *червени линии*, но с кървав оттенък.

Възобновяващото се с всяка изминала година напрежение около Паметника на Съветската армия и премахването му от Княжеската градина този път прерасна в директно противопоставяне между бранителите на монумента и гражданите, искащи неговото преместване. С оглед на приближаващите местни избори, тази тема постави началото

на кампанията на Мая Манолова и ПП „Левицата!“, които се явиха като най-отявлени бранители на паметника. Към тях се причисли и главният редактор на един от големите пропагандни сайтове у нас Румен Петков от „Поглед инфо“. ПП „Възраждане“ и Костадин Костадинов сякаш изостанаха от надпреварата за най-отдаден на каузата. След ясно заявената си позиция за преместването на ПСА от страна на футболната агитка на ПФК „Левски“, те бяха наречени от Костадинов еничари, дегенерати и фашисти. Няколко часа по-късно Костадинов свали публикацията от профила си, но

Костадин Костадинов 2 h · 🌐

Снощи млади дегенерати, запаляковци на "Левски", след мача на своя отбор са набрали смелост да нападнат няколко жени в палатките, пазещи паметника на съветската армия в София. Били са 30 (част от тях криминално проявени), жените - 3, на годините на майките им. Съвременните еничари няма как да знаят, че точно това са правила и техните предшественици, еничарите от времето на Османската империя. Нарочно са ги пращали по родните места, за да разплачат и поругаят собствените си майки.

А сегашните еничари няма как да го знаят, защото това е премахнато от учебниците по история. По същия начин искат да премахнат и паметника, символ на антифашизма, за да реабилитират фашизма, като просто премахнат паметта за антифашистката борба.

Е, няма да стане. Следващият път, когато подобни дегенерати решат да се пробват, няма да има жени. Още нещо - надявам се нормалните привърженици на футболния отбор да се разграничат и поне да се извинят на жените за нападението над тях. Заради подобни типове футболните мачове станаха място, на което никой родител няма да заведе детето си. И на финала -

това не промени последвалите реакции както от *организираните фенове*, така и от *клуба*. Защитниците на ПСА организираха целодневен палатков лагер, който да бди над целостта на предвидения за преместване паметник, като всекидневно имаше живи включвания от събитието. По брой гледания се откроява *живо Включване* на Мая Манолова от 25 август (над 350 000 гледания), в което се излъчва поставянето на защитни огради около паметника. Времетраенето му е над 120 минути и в него освен Мая Манолова участват и Румен Петков от АБВ, Трайчо Трайков и участници в лагера. Дебатът около премахването активира и претоплената опорка още от времето на силните години на Волен Сидеров и АТАКА – желанието за премахване на паметника на американските летци в София. С тази *публикация* (19 480 интеракции) Костадинов потвърждава хипотезата, че ПП „Възраждане“ все по-плътено покриват утвърдените пропаганди наративи на популистките партии у нас. *Като реакция се появиха* и няколко желаещи да премахнат статуята на Св. София от центъра на София с аргументите, че „дори не е паметник“, че е езически символ, че е незаконна, и че не отговаря на преобладаващите християнски ценности в страната. Народният представител от ПП „Възраждане“ Славчо Крумов определя статуята като „богиня на смъртта и проституцията“. Във Фейсбук циркулира снимка, която вменява, че статуята на Св. София е копие на демон от шумерската митология. Екипът за проверка на фактите на БНТ реагира на фалшивото твърдение, *като доказва*, че това е снимка на самата статуя в София, което е направена с дрон преди няколко години.

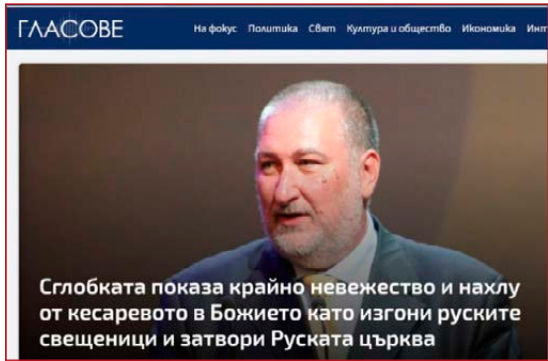
С) Месец Септември

Събитията около Паметника на Съветската армия продължават и през месец септември, но вече със затихваща популярност, тъй като зоната е оградена с метални огради, а самата конструкция е покрита със скеле и предпазна мрежа. Мая Манолова се опитва да задържи вниманието на публиката с няколко включвания от мястото на събитието, като най-популярно е *Включване* от 15 септември, в което твърди, че се арестуват защитници на паметника. Видеото има около 294 000 гледания и над 10 000 интеракции.

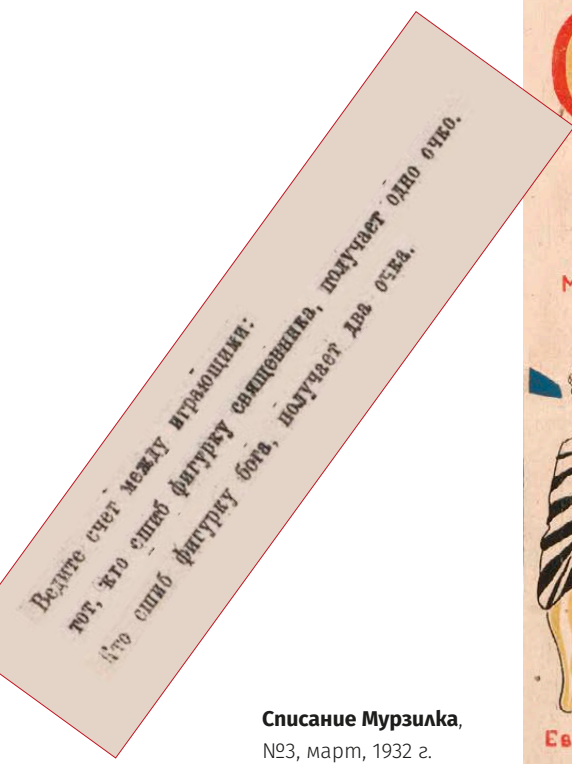
Два протеста привлякоха вниманието през месеца – на зърнопроизводителите, които искат да се продължи ограничението за внос от Украйна; и на енергетиците и миньорите, които протестират против т.нар. Зелена сделка и справедлив преход. Протестът на зърнопроизводителите се окача по-любопитен, тъй като в него се промъкнаха откровени лъжи и дезинформация относно

качеството на украинските суровини. *Във Включване* от 20 септември (334 000 гледания и над 14 000 интеракции) независимият депутат Радостин Василев спекулира, че украинското зърно може да е радиоактивно и да бъде третирано с некачествени препарати, които да бъдат вредни за здравето на българите. В духа на споровете около допускането на украинско зърно на българския пазар се появи и *Видео* на Волен Сидеров от Времето, когато е част от Народното събрание, в което обяснява подробно за зависимостта на българския парламент от ЕС и чиновниците там. Речта на Сидеров е насочена към корупцията в ЕС и лицемерието на Франция и Германия, които ни определят като държава, в която има корупция. Най-общо той определя България като крайно зависима от чужди посланици, които защитават чужд интерес за сметка на нашия национален такъв. Видеото е гледано от близо 466 000 потребители, което го прави едно от най-гледаните във Фейсбук за месец септември.

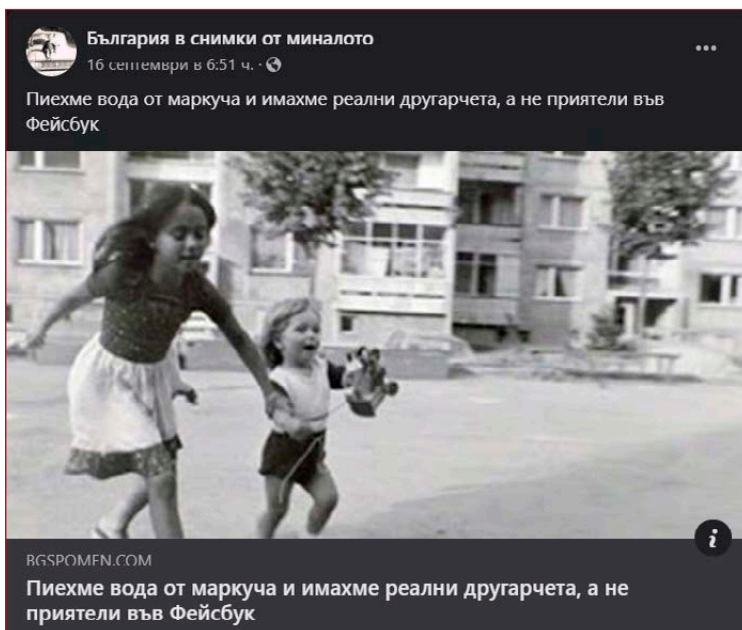

Изгонването на руския свещеник Змеев също бе отразено подобаващо в социалната платформа. Един от защитниците на „алтернативната“ гледна точка Явор Дачков включително и през своя новинарски портал „Гласове“ сподели редица публикации, в които индиректно се защитава изгонения свещеник и правото на руската църква да поддържа свои свещенослужители.

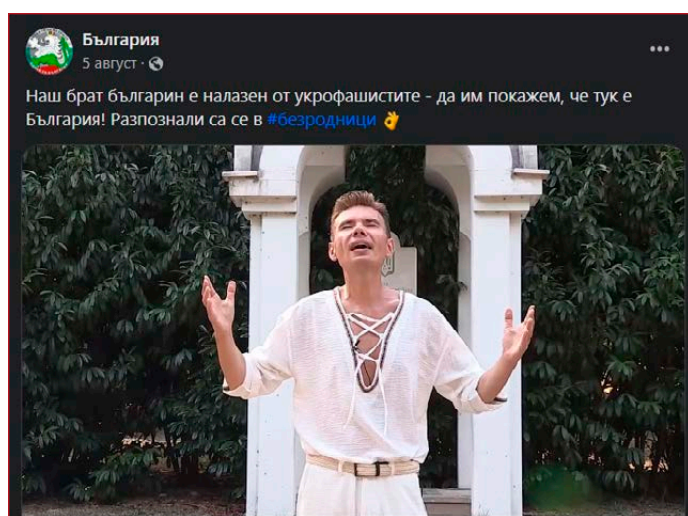
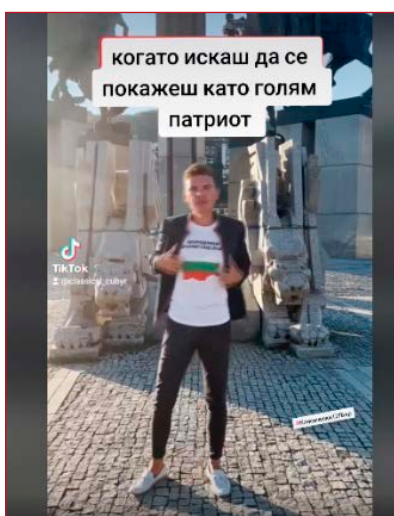

Списание Мурзилка, №3, март, 1932 г.

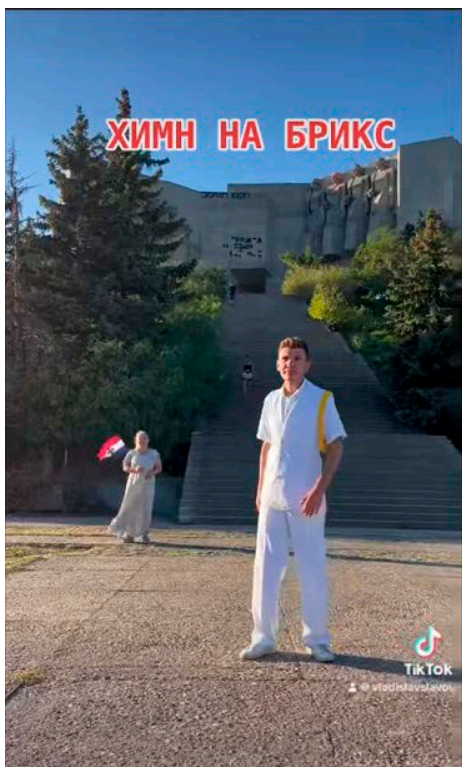

През месеца се завръщат и позагубилите се носталгични към социализма постове, определени като соц-носталгия – този месец имаме успешна публикация с над 21 000 интеракции, която ни връща в детството, когато другарчетата бяха истински, а не във Фейсбук, а водата се пиеше от маркуча.

В последното тримесечие, а и не само, популярност набра противоречивият изпълнител Владислав Славов, който впечатли мрежата с няколко песни, посветени на патриотична тематика, но и на войната в Украйна.

В *едно от видеата* Славов изпълнява преработена версия на „Ако умра, ил загина“ – в текста пее, че винаги ще чества трети март като национален празник. Видеото е гледано над 500 000 пъти.

В *друго видео*, от 5 август, наречено „Безрогници“, около две седмици след като президентът Румен Радев популяризира това определение, Славов изпълнява „Кой уши байрака?“ с негов авторски текст. В това изпълнение се отличава геополитическата насоченост – Зеленски е посочен като „украински апаша“, който идва и иска нашето оръжие. От друга страна, българският Парламент извиква: „Новият Левски е Зеленски, даваме ти всичко на мига!“ А българският народ се намесва и отговаря: „Не давайте нащо, то е толкоз малко и с кърви бранено. Не предавай Левски, не предавай чест си и извикай България!“

Последното *изпълнение* на Славов възхвалява проваленият икономически проект BRICS на фона на мелодията на популярната партизанска песен от Италия „Bella Ciao!“. В клипът е заснета жена, която развява Самарското знаме пред „Парк-паметника на българо-съветската дружба“ във Варна, а самият Славов е облечен в карикатура на парадна униформа.